

**Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка**
Факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Кафедра дошкільної та початкової освіти

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня: «магістр»

на тему:

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ**

Виконала:

студентка II курсу, 61 групи
Спеціальності 013 «Початкова освіта»
Федіна Ніна Миколаївна

Науковий керівник:

з. к. дошкільної та початкової освіти,
кандидат педагогічних наук,
доцент
Турчина Ірина Станіславівна

Чернігів - 2023

Роботу подано до розгляду « ____ » _____ 2023 року.

Студентка

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Кваліфікаційна робота розглянута на засідання кафедри *дошкільної та початкової освіти*
протокол № _____ від « ____ » _____ 2023 р.

Студентка допускається до захисту роботи в екзаменаційній комісії.

Зав. кафедри

(підпис)

Ірина ТУРЧИНА

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Федіна Н. М. «Педагогічні умови формування культури академічної доброчесності учнів початкових класів». Магістерська робота за спеціальністю 013 «Початкова освіта» – Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка; факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв; кафедра дошкільної та початкової освіти, Чернігів, 2023. Магістерську роботу присвячено обґрунтуванню та експериментальній перевірці педагогічних умов формування культури академічної доброчесності учнів початкових класів. У теоретичному розділі проаналізовано тенденції реформування початкової освіти та виховні можливості окремих предметів початкової школи в цьому напрямі. В емпіричній частині роботи проаналізовано результати експериментального дослідження; розроблено методичні рекомендації для педагогічного персоналу з досліджуваної теми.

Ключові слова: академічна доброчесність, плагіат, початкова освіта.

SUMMARY

Fedina Nina «**Pedagogical conditions for the formation of a culture of academic integrity of primary school students**». Master's thesis in the specialty 013 «Primary education» – T. G. Shevchenko Chernihiv Collegium National University; faculty of preschool, elementary education and arts; Department of Preschool and Elementary Education, Chernihiv, 2023. The master's work is devoted to the substantiation and experimental verification of the pedagogical conditions for the formation of the culture of academic integrity of primary school students. In the theoretical section, the general trends of reforming primary education and the educational possibilities of individual primary school subjects in this direction are analyzed. In the empirical part of the work, the results of the experimental research are analyzed; methodical recommendations for the formation of a culture of academic integrity of junior high school students have been developed, which can be used by the teaching staff.

Key words: academic integrity, plagiarism, primary education.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ I ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	9
1.1. Загальні тенденції реформування початкової освіти.....	9
1.2. Актуальні питання формування культури академічної доброчесності в НУШ.....	16
1.3. Аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури щодо формування культури доброчесності учнів початкових класів	21
1.4. Виховні можливості окремих предметів початкової школи щодо формування культури академічної доброчесності учнів початкових класів.....	27
Висновки до 1 розділу.....	38
РОЗДІЛ II ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ УЧНІВ 3 КЛАСІВ.....	40
2.1. Педагогічні умови формування культури академічної доброчесності учнів 3 класі.....	40
2.2. Організація педагогічного дослідження.....	44
2.3. Дослідження ефективності педагогічних умов формування культури академічної доброчесності учнів 3 класів	46
2.4. Методичні рекомендації формування культури академічної доброчесності молодших школярів	51
Висновки до 2 розділу.....	62
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69
ДОДАТКИ.....	75

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток інформаційних технологій, модернізація у сфері освіти та впровадження інновацій в навчальному процесі надзвичайно актуалізували питання формування культури академічної доброчесності в отримувачів та надавачів освітніх послуг.

Академічну культуру, на сьогоднішній день, потрібно популяризувати, розвивати та впроваджувати в освіту України задля забезпечення її якості та відповідності європейському освітньому простору, адже наявність неетичної поведінки стосується не тільки закладів вищої освіти, а й загальної середньої, що бере початок з молодших класів.

В українському законодавстві зміни щодо правил академічної доброчесності та види відповідальності за порушення нововведених правил вперше почали з'являтися в 2017 – 2020 рр. Заклади середньої освіти перебувають на початковому етапі цих змін, тому виховання у школярів знань про недопущення плагіату, списування та інших академічно недоброчесних дій є важливою складовою успішної трансформації всієї освітньої системи.

Наслідком відсутності цінностей академічної чесності у дітей може стати зниження якості освіти, зловживання результатами навчання та загроза недоброчесним діям у подальшому житті. Школярі, які розвивають академічну доброчесність, проявляють більше ініціативи та самостійності у навчанні, у них більш критичне мислення. Вони навчаються самостійно оцінювати і аналізувати інформацію з різних джерел та робити висновки на основі об'єктивних даних.

Таким чином, розвиток академічної доброчесності у школярів є актуальним завданням, яке сприяє не тільки покращенню якості освіти, а й формуванню відповідальних та самодостатніх громадян.

Вивченням цієї проблеми займалися українські та зарубіжні вчені, зокрема: С. Дикань, Е. Вогер, О. Абатуров, Ю. Білик, А. Коломієць, Т. Коломієць, Н. Шліхта та І. Шліхта, М. Марковська та інші.

Зважаючи на недостатній ступінь розробленості та актуальність проблеми, нами було обрано тему кваліфікаційної роботи: **«Педагогічні умови формування культури академічної доброчесності учнів початкових класів».**

Об'єктом дослідження є освітній процес початкової школи.

Предметом дослідження є педагогічні умови формування культури академічної доброчесності молодших школярів.

Метою дослідження є теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов формування культури академічної доброчесності учнів початкових класів.

Реалізація поставленої мети передбачає виконання наступних дослідницьких завдань:

1) здійснити аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури щодо особливостей формування культури доброчесності учнів початкових класів;

2) виявити виховні можливості предметів початкової школи щодо формування культури академічної доброчесності учнів початкових класів;

3) визначити та експериментально перевірити ефективність педагогічних умови формування культури академічної доброчесності учнів початкових класів;

4) розробити методичні рекомендації формування культури академічної доброчесності учнів початкових класів.

Для вирішення поставлених завдань використовувались такі **методи дослідження**:

теоретичні методи – вивчення та аналіз літератури за темою, узагальнення, систематизація, синтез, класифікація;

емпіричні методи: спостереження, тестування, опитування;

математичні методи: метод підрахунку числових даних.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що розроблено методичні рекомендації формування культури академічної доброчесності молодших школярів, які можуть бути використані педагогічним персоналом.

Експериментальна база дослідження Линовицький ліцей та Удайцівський заклад загальної середньої освіти 1-2 ступенів Линовицької селищної ради Прилуцького району Чернігівської області. Учасниками дослідження стали 23 учні 3 класу Линовицького ліцею та 23 учні 3 класу, що навчаються в Удайцівському ЗЗСО.

Апробація результатів дослідження здійснювалася шляхом участі у Міжнародних науково-практичних конференціях «Проблеми та перспективи розвитку науки, освіти і суспільства в ХІІ столітті» (м. Рівне, 27 квітня 2023 року) та «Наука та освіта в умовах воєнного часу» (м. Дніпро, 28 жовтня 2023 року).

Основні результати проведеного дослідження викладені в 2 наукових тезах:

1. Федіна Н.М., Турчина І.С. Академічна доброчесність в закладах загальної середньої освіти. Наука та освіта в умовах воєнного часу : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції / Міжнародний гуманітарний дослідницький центр (Дніпро, 28 жовтня 2023 р). Research Europe, 2023. 164 с. [29];

2. Федіна Н.М., Турчина І.С. Формування культури академічної доброчесності учнів початкових класів. Проблеми та перспективи розвитку науки, освіти і суспільства в ХХІ столітті: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Рівне, 27 квітня 2023 р.). Рівне: ЦФЕНД, 2023. 71 с. [36].

Структура магістерської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

Основний зміст роботи викладено на 68 сторінках. Загальний обсяг роботи – 94 сторінки.

РОЗДІЛ І ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

1.1. Загальні тенденції реформування початкової освіти

Реформування початкової освіти в Україні є важливим кроком до модернізації системи освіти, покращення якості навчання та підготовки молодих громадян до успішного майбутнього. Початок Незалежності України у 1991 році був пов'язаний із реформуванням системи освіти. Упродовж 1990-х років були прийняті низка законів та постанов, які регулювали систему початкової освіти, наприклад, у 1996 році було прийнято Закон «Про загальну середню освіту», в якому було визначено, що початкова освіта є обов'язковою для всіх дітей від 6 до 10 років [4].

Але глобальні зміни в системі початкової освіти України почались з реалізації концепції Нової української школи (НУШ), що була затверджена у 2016 році і передбачає реорганізацію навчального процесу, методики та підходів до навчання учнів початкових класів [22].

Основні напрями реформування початкової освіти в Україні в рамках НУШ включають:

1. Персоналізований підхід: навчання має бути орієнтоване на потреби кожної дитини, забезпечувати розвиток її індивідуальних здібностей та інтересів. Це передбачає індивідуальне навчання, диференціювання матеріалу та завдань, акцент на самостійному вирішенні завдань.

2. Інтегрований підхід: уроки мають бути спрямовані на розвиток ключових компетентностей та включати елементи різних предметів. Це допомагає учням бачити зв'язки між різними дисциплінами і застосовувати отримані знання в реальних ситуаціях.

3. Інтерактивні методи навчання: впровадження активних методів навчання, таких як проектна діяльність, рольові ігри, взаємодія з реальними об'єктами, стеження за реальними явищами тощо. Це сприяє залученню учнів до навчального процесу та розвитку їхньої творчої активності.

4. Розвиток особистості: навчання має бути спрямоване на розвиток не тільки академічних компетентностей, але й формування громадянських якостей, етики, культури спілкування та самореалізації [22].

Основними принципами Нової української школи є:

1. Індивідуалізація навчання: важливість цього принципу полягає у тому, що кожна дитина має унікальні потреби та здібності, і краще зрозуміти ці потреби і пристосуватися до них. Індивідуалізація навчання допомагає забезпечити оптимальні умови для розвитку кожної дитини.

2. Гуманізація навчання: цей принцип покладає акцент на розвиток не тільки когнітивних навичок, а й емоційно-соціальної сфери учнів. Важливість цього принципу полягає в тому, щоб створити справжній і безпечний простір для особистісного розвитку дитини.

3. Інтеграція знань і предметів: цей принцип сприяє розвитку спроможності учнів бачити зв'язки між різними дисциплінами, розуміти, як вони взаємодіють між собою і застосовувати ці знання в реальному житті. Інтегроване навчання сприяє розвитку комплексного і креативного мислення учнів.

4. Практичність навчання: цей принцип наголошує на важливості практичного застосування знань, умінь і навичок. Навчання повинно бути практично орієнтованим та забезпечувати учням навички і вміння, які вони можуть використовувати в реальному житті.

5. Розвиток критичного мислення: цей принцип ставить за мету розвивати у учнів навички критичного мислення, аналізу і рефлексії. Це важливо, оскільки ці навички дозволяють дітям бути активними громадянами, самостійно робити висновки і приймати обґрунтовані рішення [23].

Важливість цих принципів полягає у тому, що вони сприяють створенню навчального середовища, де діти активно залучаються до навчання, розвивають свої здібності і навички, мають можливість критично мислити та застосовувати отримані знання в реальному житті.

Окрім цього, реформування початкової освіти в Україні також передбачає зміну змісту навчання, оновлення підручників та посібників, підготовку та професійний розвиток вчителів. Особлива увага також приділяється розвитку інфраструктури, підтримці учнів з особливими потребами та створенню сприятливого навчального середовища.

У 2018 році було прийнято Програму з початкової освіти в Україні – це набір вивчених тем, навичок, вмінь, якими учні мають оволодіти протягом початкової школи. Оновлення програми відбулося з метою врахування сучасних освітніх трендів, змін у вимогах суспільства та підготовки учнів до успішного функціонування в цифровому світі [6].

Програма передбачає поетапне засвоєння матеріалу. Наприклад, в першому класі учні вивчають основи читання, письма, розширюють словниковий запас, вчаться виконувати прості обчислення тощо. У наступних класах програма розбудовується, вводиться новий матеріал, закріплюються й розширюються вже засвоєні знання та вміння.

Програма з початкової освіти також передбачає різні форми контролю та оцінювання знань учнів. Важливо зауважити, що оцінювання у молодших класах може бути менш строгим і більш заохочувальним, спрямованим на стимулювання навчальної активності та підтримку мотивації дітей. Тому форми контролю та оцінювання можуть варіюватися від вчителя до вчителя, і дуже важливо використовувати різноманітні методи, щоб впевнитися, що кожен учень може показати свої знання та потенціал.

Основною метою програми початкової освіти є підготовка учня до продовження навчання у середній школі, розвиток його творчих здібностей, формування загальнолюдських цінностей та соціальних вмінь. Вона дає учням базові знання і навички, які необхідні для подальшого прогресу у навчанні та житті, включаючи і розвиток академічної доброчесності.

З 2016 року розпочато Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project – SAIUP), що реалізується Американською Радою з міжнародної освіти за сприяння

Міністерства освіти і науки України та підтримки Посольства США в Україні. Він має на меті застосовувати спільний досвід США і України для розробки та втілення плану заходів, зміст яких полягає в орієнтації та навчанні практичної цінності і важливості академічної доброчесності, наданні ресурсів і плану дій задля їхнього тісного залучення до зміцнення академічної доброчесності в освітньому середовищі [33].

Політика академічної доброчесності в Україні ґрунтується на основних загальнодержавних нормативно-правових документах: Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», проекту Закону України «Про академічну доброчесність», нормативно-правових актах Кабінету Міністрів України, чинних наказах Міністерства освіти і науки України.

Процес формування культури академічної доброчесності молодших школярів має ґрунтуватися на апробації педагогічних умов формування академічної доброчесності в освітньому процесі початкової школи.

Перша педагогічна умова передбачає «збагачення змісту уроків мовно-літературної галузі спеціальними вправами та завданнями з письмового переказу» [18, с. 13].

Друга педагогічна умова була спрямована «на виховання у молодших школярів цінностей академічної доброчесності» [18, с. 15]. Так, Міжнародний центр академічної доброчесності визначає академічну доброчесність як дотримання п'яти засадничих цінностей: чесності, довіри, справедливості, поваги та відповідальності [44, с. 16]. «Ці п'ять цінностей, а також відвага діяти, сповідуючи їх, навіть зіткнувшись із труднощами, формують істинні підвалини освітніх інституцій. Коли фундаментальних цінностей дотримуються, застосовують на практиці та вводять у дію, вони стають наріжним каменем створення освітніх спільнот академічної доброчесності» [19, с. 110].

Для реалізації цієї умови було розроблено комплекс вправ з використанням медіатехнологій – візуальних хмар слів, гексо-пазлів, квесту-

подорожі, які доцільно використовувати у процесі виховання в молодших школярів цінностей академічної доброчесності [18, с. 25].

Третьою педагогічною умовою є «Створення та підтримка доброчесного освітнього середовища в закладі освіти, прийняття академічної доброчесності в якості єдиної моделі навчання та групової норми поведінки для всіх учнів; доброчесна діяльність самого педагога, який власним прикладом демонструє учням відповідну модель моральної поведінки стають сьогодні необхідною умовою формування культури академічної доброчесності» [18, с. 16].

Детальніше охарактеризуємо загальні тенденції трансформації початкової освіти в Україні.

Однією з головних тенденцій є перехід до нової моделі освіти – Нової української школи. Ця модель передбачає активну участь учнів у навчальному процесі, зосередження на розвитку критичного мислення та навичок самостійної роботи. Також вона передбачає використання сучасних технологій та методів навчання.

Євроінтеграційні процеси в освітньому просторі України обумовили обґрунтування концептуальних засад реформування освіти в контексті її відповідності сучасним потребам. Сьогодні провідною тенденцією освіти і виховання є формування системи ціннісних ставлень особистості до соціального і природного довкілля та самої себе. Як зазначено у Концепції «Нова українська школа», найосвіченіша людина може стати найгіршим злочинцем, якщо не розуміє і не поділяє загальнолюдських цінностей [23, с. 19].

Ще одна тенденція полягає у зміні підходів до оцінювання успішності учнів. Зокрема, відмова від шкали оцінювання від 1 до 12 на користь кількісно-якісної оцінки, використання портфоліо та інших форм оцінювання, що дозволяють оцінювати не тільки знання, а й компетентності та навички.

Також, третьою тенденцією є зміна змісту навчання, а саме більша увага приділяється формуванню таких компетентностей, як критичне мислення, комунікативні навички, навички роботи в команді, творчість, дослідницька активність та інші. Для досягнення цих цілей, відбувається поступовий перехід від традиційних форм навчання до інтерактивних методів, таких як проєктна діяльність, рольові ігри, групова робота та інші. Інтерактивність навчального процесу передбачає залучення учнів до активної діяльності, їхню взаємодію з вчителем та один з одним, використання сучасних інформаційних технологій.

Ці три тенденції є основними та об'єднують різні аспекти реформування початкової освіти. Їх реалізація дозволяє забезпечити високу якість навчання та підготовку молодших школярів до подальшої освіти та життя у суспільстві. Процес реформування початкової освіти є складним та потребує злагодженої роботи багатьох сторін, включаючи педагогів, батьків, учнів та органів управління освітою. Однак, реалізація цих тенденцій може сприяти створенню ефективної системи освіти, яка забезпечить якісну підготовку молодших школярів до подальшого життя та професійного розвитку.

Однією з конкретних тенденцій реформування початкової освіти є зміна підходів до навчання. У сучасних умовах все більше акценту робиться на індивідуалізацію навчання та розвиток особистості учня. Наприклад, педагоги все частіше використовують інтерактивні методи навчання, роботу в групах та проєкти, що дозволяє кожному учневі розвиватися у власному темпі та залучати його до навчального процесу.

Ще одна важлива тенденція – це зміна змісту навчальної програми. Сьогодні на першому місці стоїть розвиток ключових компетенцій, таких як критичне мислення, комунікації та співпраця, творчість, саморозвиток та самореалізація. Ці компетенції необхідні учням для успішного функціонування в сучасному світі, тому їх розвиток має стати основною метою початкової освіти.

Також, важливою тенденцією є розвиток інклюзивної освіти, яка дозволяє учням з різними потребами та можливостями навчатися разом з іншими дітьми. Цей підхід сприяє створенню більш сприйнятливого та рівноправного середовища для учнів, розвиває їх толерантність та сприйнятливості до різних потреб та можливостей людей [23].

У сучасному світі навчання початкової освіти є важливою складовою розвитку дитини, але водночас змінюються вимоги до її змісту та методів навчання. Реформування початкової освіти пов'язано з необхідністю підготовки дітей до життя в сучасному світі, який змінюється з неймовірною швидкістю. Нові технології, інформаційні ресурси, змінюють вимоги до якості знань і вмінь, які надає початкова освіта. В такому контексті розуміння загальних тенденцій реформування початкової освіти є необхідною умовою успіху розвитку молодших школярів в майбутньому.

Сучасні підходи до навчання передбачають активну участь учнів у процесі засвоєння знань та вмінь. Вчителі стають фасилітаторами, які допомагають учням відкривати світ навколо себе, розвивати їхні здібності та цікавість до навчання.

Відповідно до загальної мети освіти, місією початкової школи є різнобічний розвиток особистості дитини відповідно до її вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей, формування в неї загальнокультурних і морально-етичних цінностей, ключових і предметних компетентностей, необхідних життєвих і соціальних навичок, що забезпечують її готовність до продовження навчання в основній школі, життя у демократичному суспільстві.

Найціннішим результатом початкової освіти в особистісному вимірі є здорова дитина, мотивована на успішне навчання, дослідницьке ставлення до життя; це учень/учениця, які вміють вчитися з різних джерел і критично оцінювати інформацію, відповідально ставитися до себе та інших людей, усвідомлювати себе громадянином/громадянкою України [26, с.13].

У початковій школі адаптаційно-ігровий цикл триває впродовж 1-2 класів, що є ключовим періодом для формування позитивного ставлення дитини до школи та навчання. На цьому етапі вчитель за допомогою гри та практичних завдань мотивує дітей до навчання, сприяє їхньому соціальному взаємодії та розвитку пізнавального інтересу. В цей час також формується індивідуальний підхід до кожного учня, розвиваються загальнонавчальні уміння та виявляються індивідуальні особливості та здібності учнів. У 3-4 класах діти набувають досвіду соціальної взаємодії на основі інтегрованого підходу, розвивають уміння працювати як самостійно, так і в групі, керуючись морально-етичними цінностями.

Загальна тенденція реформування початкової освіти полягає у створенні сучасного, інноваційного та ефективного навчального процесу, який забезпечує розвиток кожного учня, залучення його до активної діяльності та формування культури академічної доброчесності.

Отже, реформування початкової освіти на сучасному етапі полягає у впровадженні інноваційних підходів до навчання та виховання молодших школярів. Це охоплює не тільки зміни в змісті освіти, але і в методиках навчання, використанні інтерактивних технологій та інших сучасних засобів навчання. Розвиток інтелектуальних та соціальних навичок, а також формування культури академічної доброчесності у молодших школярів є одними з основних завдань реформування початкової освіти. Такі тенденції дозволяють забезпечити високу якість освіти та підготувати компетентних, креативних та готових до життя в сучасному світі громадян.

1.2. Актуальні питання формування культури академічної доброчесності в НУШ

Важливим елементом системи формування нового змісту освіти є чітке бачення результатів педагогічного партнерства «учень – учитель», в основі

якого лежать цінності, зазначені в Концепції Нової української школи, свого часу рекомендовані Європейським парламентом та Радою Європи.

Мартін Селігман та Крістофер Петерсон пропонують перелік із 24 людських рис і чеснот, що включені в класифікацію «Цінності в дії», визнані пріоритетними понад 50 країнами світу:

1 група – це креативність, цікавість, критичне мислення, любов до навчання, мудрість;

2 група – це відвага, наполегливість, чесність, енергійність, любов;

3 група – це доброта, соціальний та емоційний інтелект;

4 група – це співпраця, справедливість, лідерство;

5 група – це вміння вибачати, скромність, розсудливість, самоконтроль;

6 група – це поцінування краси, вдячність, оптимізм, почуття гумору і віра [26, с.13]

Зараз у сучасному світі навчання та виховання мають ставати все більше гуманізованими і забезпечувати розвиток молодших поколінь у всіх аспектах їх життя. Такий підхід передбачає реалізацію ідеї Нової української школи (НУШ), яка базується на інноваційних методиках і спрямована на формування розумових та соціальних навичок учнів [23].

Важливо звернути увагу на те, що формування культури доброчесності є процесом, який потребує відповідальності і терпіння, оскільки доброчесність не можна викладати за один день. Відповідальність за формування культури доброчесності несуть не тільки педагоги, але й батьки, а також самі учні.

Психологічний аспект академічної недоброчесності учнів полягає у формуванні у них певної мотивації та настанов, яка спонукає їх до порушення правил та норм в навчальному процесі.

За дослідженнями психологів, одним із головних факторів, що впливає на академічну недоброчесність, є низький рівень самооцінки учнів. Низька самооцінка може приводити до того, що учень стає неспроможним виконувати певні завдання та не вірить у свої можливості [31, с. 16-17].

Іншим фактором є культурологічний контекст, який впливає на формування певної мотивації в учнів. У деяких культурах, наприклад, важливіше за все є отримання результатів, ніж дотримання правил. Тому, якщо учні з такої культури опиняються в середовищі, де дотримання правил є важливішим, вони можуть почувати себе дискомфортно і відчувати потребу порушувати правила.

З метою запобігання академічної недоброчесності учнів в початкових класах педагоги повинні створювати сприятливі умови для навчання та розвитку дітей, формувати у них позитивну мотивацію до навчання, підтримувати високий рівень самооцінки учня [31, с. 18].

Мотиваційна сфера сучасної дитини на порозі шкільного життя має свої особливості. Зазначимо, що сучасні дошкільники «зосереджуються не на причинно-наслідковій залежності між об'єктами і явищами, їх цікавить сенс своїх вчинків і дій» [27, с. 46], тобто головне питання дітей старшого дошкільного віку «чому?» все частіше замінюється питанням «навіщо?». Цю особливість слід враховувати у процесі розвитку мотивації дітей як шкільного, так і старшого дошкільного віку.

Також, важливо звертати увагу на моральну та етичну сторону навчального процесу, формувати в учнів моральні цінності та повагу до інших людей. Це допоможе попередити випадки недоброчесної поведінки. Відповідно до психологічних досліджень, дитина може відчувати притиск від батьків та вчителів, що може призвести до того, що вона почне зловживати правилами, щоб уникнути накладення певних обмежень. Іншими словами, дитина може відчувати, що для того, щоб отримати визнання або добру оцінку, потрібно вчинити щось неправомірне.

Крім того, деякі діти можуть стикатися зі стресом, пов'язаним з навчанням, а це може призвести до того, що вони будуть копіювати роботу інших або навіть купувати роботу в інтернеті. Це може бути особливо складно для дітей, які відчувають сильний тиск від батьків чи вчителів.

Отже, важливо враховувати психологічні аспекти, що призводять до академічної недоброчесності в початкових класах та допомогти дітям вирішувати проблеми, які вони можуть стикнутися з приводу навчання. Вчителі та батьки можуть сприяти формуванню культури доброчесності в дітей, стимулювати їхній інтерес до навчання та допомогати їм засвоювати знання з етичних та моральних питань.

Процес взаємодії сім'ї і школи спрямований на активне включення батьків у навчально-виховний процес, співпрацю з дітьми та педагогами, адже результат виховання може бути успішним тоді, коли вчителі та батьки стануть одностайними. В. Сухомлинський зазначав: «У наші дні немає важливішого у сфері виховання завдання, ніж навчити батька й матір виховувати своїх дітей» [38, с. 87]. Процеси глобалізації, перехід до нового типу суспільства, звернення до європейського способу життя та сприйняття світу, розвиток інформаційних технологій, соціальних мереж, призводять до відставання педагогічної культури членів родин. Саме навчальний заклад повинен сприяти постійному розвитку педагогічних знань членів родини, організовуючи при цьому різні форми, добираючи новітні технології та методи партнерської взаємодії [39, с. 8].

Слід додати, що дотримання етичних норм та принципів є важливою складовою формування повноцінної особистості учня. Етична культура дитини залежить від багатьох факторів, таких як сімейне виховання, шкільна практика, взаємовідносини з оточуючими тощо. У НУШ педагоги повинні використовувати етичний підхід у навчальному процесі, навчати дітей здійснювати вибір на основі етичних принципів і норм, формувати у них відповідальність та самостійність. Одним із основних етичних принципів, які має дотримуватися в НУШ, є принцип доброчесності. Він полягає у відповідальному ставленні до своїх дій та вчинків, дотриманні моральних принципів і норм, у вмінні діяти в інтересах суспільства та з урахуванням морально-етичних стандартів [23].

Окрім того, етичні аспекти в НУШ мають важливе значення у формуванні культури спілкування дітей, взаємовідносин з оточуючими людьми, вихованні толерантності та поваги до інших. Педагоги повинні навчати дітей принципам моральності, етики і поведінки в різних життєвих ситуаціях, формувати у них розуміння того, що певні дії можуть мати етичні наслідки та наслідки для інших людей [26].

Загалом, в сучасному світі освіти культурологічно-філософський підхід набуває все більшої популярності. У Новій Українській Школі такий підхід допомагає формувати глибокі знання, розвивати критичне мислення, виховувати відповідальність та повагу до інших культур. Однак, впровадження такого підходу може стикатися з певними труднощами, наприклад, з необхідністю підготовки вчителів до нових методик і підходів, які можуть бути відмінними від тих, до яких вони звикли. Також, існує ризик, що вчителі можуть підвести своїх учнів, якщо не зможуть правильно втілити культурологічно-філософський підхід в практику навчання. Тому, важливо надавати підтримку і допомогу вчителям у їхній професійній діяльності, а також продовжувати дослідження у цій галузі, щоб забезпечити якісну освіту та розвиток молодого покоління.

Зокрема, методичні рекомендації для вчителів щодо формування культури доброчесності учнів початкових класів є дуже важливим документом для вчителів, які прагнуть створити ефективні умови для формування позитивної поведінки учнів [25].

Зазвичай в таких рекомендаціях вказуються різні методи, стратегії та підходи до формування доброчесності учнів, а також конкретні приклади вправ та завдань, які можна використовувати на уроках. Деякі з найбільш ефективних методичних рекомендацій включають: використання позитивних підсилювачів для похвал і визнання хорошої поведінки; вивчення прикладів доброчесності та інших моральних цінностей через читання літератури, дивізіонів, дискусійних груп; залучення до співпраці з батьками для підтримки виховання доброчесності учнів вдома; розробка системи нагород і

санкцій, які сприяють формуванню доброчесності та попередженню негативної поведінки; використання грифів, що розвивають морально-етичні якості учнів, наприклад «Добрий малюк», «Чемпіон доброти», «Справжній друг» тощо [25].

Ці методичні рекомендації можуть бути корисними для вчителів початкових класів, які бажають створити позитивну та безпечну атмосферу на уроках, де доброчесність та моральні цінності є ключовими складовими виховання.

Отже, важливість формування культури доброчесності учнів початкових класів знаходиться на перетині педагогіки, психології та етики, і є одним із ключових завдань сучасної школи. Досягнення цієї мети вимагає залучення різноманітних педагогічних методів та взаємодії між педагогами, батьками та учнями. Виконання цього завдання допоможе створити сприятливі умови для розвитку особистості учня та позитивно вплине на його майбутнє життя.

1.3. Аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури щодо формування культури доброчесності учнів початкових класів

У сучасному світі освіта вважається однією з ключових галузей розвитку суспільства, а зміни, які відбуваються в ній, є необхідними для підготовки молодих людей до життя у високотехнологічному світі. Зокрема, у початковій освіті відбуваються значні зміни, пов'язані зі впровадженням Нової української школи. Однією з ключових проблем у цьому контексті є формування культури доброчесності учнів початкових класів.

Аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури з цієї теми дозволяє визначити базові поняття, які пов'язані з культурою доброчесності. Перш за все, це поняття «доброчесність», яке означає внутрішню моральну силу, що робить людину здатною діяти відповідно до моральних норм і принципів. Друге поняття – «культура», яка включає в себе знання, уміння і

цінності, що формують поведінку людини у суспільстві. Нарешті, поняття «формування» вказує на процес виховання, який передбачає зусилля з боку педагогів та учнів для розвитку культури доброчесності.

Далі, в літературі виділяють такі базові поняття, пов'язані з формуванням культури доброчесності учнів початкових класів:

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень (ст. 42 ЗУ «Про освіту») [3].

Культура - це сукупність норм, цінностей, традицій та звичаїв, що визначають спосіб життя людей, їхній світогляд і погляд на світ [14].

Формування - це процес створення чогось нового, зміна властивостей та якостей об'єкта під впливом різних факторів [16].

Окрім цього, у літературі зазначається, що формування культури доброчесності учнів початкових класів є складним процесом, який передбачає використання різноманітних психолого-педагогічних та методичних підходів, методів та прийомів. До них можна віднести: виховання моральних якостей, розвиток соціальних навичок, створення сприятливого психологічного клімату в класі, використання інтерактивних методів та інші.

У праці «Плагіат в освіті: походження, причини та шляхи подолання» С. Дикань виокремлює й охарактеризовує основні види порушень академічної доброчесності, а саме:

- обман – це неправдиве інформування щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу;
- академічний плагіат – представлення результатів наукової діяльності інших осіб як результатів власного дослідження, а також відтворення текстів інших авторів без зазначення авторства;

- самоплагіат – представлення своїх уже опублікованих наукових результатів як нових;
- фабрикація – вигадування інформації, що використовується в освітньому процесі;
- фальсифікація – зміна чи модифікація інформації, яка стосується освітнього процесу;
- списування – використання під час письмових робіт зовнішніх джерел інформації, крім дозволених;
- хабарництво – це надання або отримання коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ чи пропозиція щодо цього з метою отримання переваги в освітньому процесі;
- необ'єктивне оцінювання – це свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання [17].

Елізабет Вогер досліджує проблему академічної недоброчесності у світі. Вона аналізує різні форми академічного плагіату та фальсифікації даних, а також розглядає наслідки цих дій для наукової спільноти. Вогер є визнаною експерткою в галузі доброчесності в науці. Одним із її важливих досліджень є робота на тему «Академічна нечесність - глобальна проблема сучасного світу», де вона також звертається до проблеми академічного плагіату [51].

У цій статті, Вогер аналізує багатоформатність академічного плагіату та його розповсюдженість як глобальної проблеми. Вона висвітлює різні форми плагіату, включаючи повний або частковий переклад, копіювання тексту без належного цитування джерел, використання результатів досліджень без дозволу автора та інші види порушень.

У своєму дослідженні Вогер наголошує на наслідках академічного плагіату як для одного індивіда, так і для наукової спільноти загалом. Це може призвести до втрати довіри до науки, зниження якості наукових досліджень, а також до етичної зради та порушень авторських прав.

Також Вогер підкреслює необхідність зміцнення систем контролю та запобігання академічному плагіату. Вона рекомендує впровадження антиплагіатних програм та політик з вказання джерел при публікаціях, які б допомогли виявляти та запобігати плагіату [51].

Браян Мартін у своїй статті «Виклики академічній доброчесності: підходи до списування» розглядає проблему чесності в академічному середовищі з погляду студентів. Він досліджує причини, що спонукають студентів до зловживань, такі як страх невдачі або конкуренція, і пропонує шляхи попередження цих порушень, включаючи надання всебічної підтримки студентам і виховання в них стійкої моральної складової [53].

Р. Фендлер та Д. Годбі досліджують питання формування культури доброчесності учнів, наводять практичні приклади та стратегії, які можуть бути використані вчителями в початкових класах [50].

Я. Тицька у своїй статті «Академічна доброчесність як елемент системи забезпечення якості освіти» наголошує на оновленні законодавчої бази в сфері освіти, в тому числі і академічної доброчесності, також автор багато уваги звертає на недоліки правового регулювання даних питань в Україні [43].

О. Абатуров досліджував питання соціальних ролей та способів самоорганізації наукової спільності, формування академічної культури, імплементацію принципів академічної доброчесності [9].

В 2019 році за підтримки Посольства США в Україні були видані Методичні вказівки для вчителів «Виховуємо академічну доброчесність в школі». Дана збірка містить багато інформації про наукові дослідження на тему академічної доброчесності, також в ній проаналізовано досвід європейських країн в системі запобігання недоброчесним діям зі сторони всіх учасників освітнього процесу [25].

Оглядачами Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) було здійснено комплексний моніторинг ситуації в Україні, матеріали якого зібрані у звіті «Огляди ОЕСР на тему доброчесності в освіті:

Україна». Оглядачами було визначено вісім «порушень і ризиків для доброчесності», п'ять з яких стосуються загальної середньої освіти в Україні:

- 1) неналежне використання батьківських внесків (розділ 2);
- 2) доступ до освіти за допомогою неофіційних домовленостей (розділ 3);
- 3) неналежне визнання навчальних досягнень учнів (розділ 4);
- 4) приватні додаткові заняття (розділ 5);
- 5) корумповані впливи на закупівлю шкільних підручників [35]

М. Марковська розглядає питання формування доброчесності учнів початкових класів з урахуванням їх вікових особливостей та соціального контексту. Авторка пропонує конкретні педагогічні прийоми та методику роботи з учнями, що сприяють формуванню культури доброчесності [24].

Методичні рекомендації МОН «Програма «Нова українська школа» для початкової школи» містять рекомендації щодо формування культури доброчесності в рамках нової навчальної програми. У цих рекомендаціях зазначається, що формування доброчесності повинно здійснюватись у процесі реалізації навчальних програм та позанавчальних заходів, а також в ході взаємодії з батьками та іншими особами з навколишнього середовища [23].

Н. Шліхта та І. Шліхта активно досліджують питання викликів та можливостей в освітньому просторі крізь призму війни. Автори зазначають, що військовий конфлікт може створити значні виклики для академічної доброчесності, оскільки навчання та дослідницька робота у такому середовищі може бути ускладнена або навіть вплинути на стандарти наукової етики. Ось деякі можливі виклики та аспекти, пов'язані з академічною доброчесністю під час війни:

Плагіат і фальсифікація: у військових конфліктах може бути важко забезпечити відповідний рівень контролю над науковими дослідженнями та публікаціями. Це може призвести до збільшення випадків плагіату та

фальсифікації результатів, так як деякі дослідники можуть намагатися надати собі перевагу в умовах стресу та невпевненості.

Доступ до ресурсів: військовий конфлікт може призвести до обмеження доступу до ресурсів, таких як бібліотеки, наукові журнали, лабораторії тощо. Це може ускладнити проведення досліджень і вимагати від дослідників використання обмежених джерел.

Безпека дослідників: під час війни в Україні існує ризик для безпеки дослідників, особливо коли їхні дослідження можуть бути сприйняті як ворожі або загрожуючі владним структурам.

Інтегритет досліджень: під впливом політичних або ідеологічних чинників деякі дослідники можуть почувати тиск на зміну результатів своїх досліджень, щоб вони відповідали певним поглядам або потребам.

Моральні дилеми: дослідники можуть зіштовхуватися з моральними дилемами, такими як вибір між безпекою та публікацією небезпечних або конфіденційних даних.

Збереження архівів: військовий конфлікт може призвести до руйнування або втрати архівних матеріалів та даних, що може ускладнити подальше дослідження та перевірку результатів [46].

Ці виклики підкреслюють важливість збереження наукової етики та високих стандартів академічної доброчесності незалежно від складностей, пов'язаних із війною в Україні [46].

Ю. Білик, А. Коломієць, Т. Коломієць у своїй статті «Особливості організації дистанційного навчання в початковій школі в умовах воєнного стану». Автори зазначають, що внаслідок карантину та війни спостерігається зниження рівня знань у школярів, їх мовних та когнітивних навичок [26].

Найуразливішу групу при дистанційному навчанні молодших школярів становлять першокласники. Для організації ефективного дистанційного навчання учням необхідно мати базовий рівень ІКТ-компетентності та навичок роботи з цифровими ресурсами, вміти читати та писати. Першокласникам особливо складно вести навчальний процес у

асинхронному режимі, оскільки у такому разі учням необхідна істотна допомога дорослих.

У воєнний час, як стверджує Д. Васильєва, заняття не статичні, а динамічні, учні часто пропускають уроки або їх частини. Також під час синхронного онлайн-уроку учні можуть як підключатися, так і відключатися, наприклад через необхідність спуститися вниз, у бомбосховище, де може не бути Інтернету [26].

Переважання асинхронного режиму, технічні труднощі під час проведення онлайн-занять створюють простір для порушення норм академічної доброчесності під час виконання завдань, що впливає на об'єктивність оцінки навчальних досягнень учнів. У цих умовах стає важливим надання якісного та оперативного зворотного зв'язку: коментарів, перевірок роботи, детального аналізу тощо [26].

Зважаючи на аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури, можна зробити висновок, що формування культури доброчесності учнів початкових класів є важливим завданням виховання. Важливо розуміти, що доброчесність не є властивістю, яка надходить з народженням, але є результатом виховання і навчання. За результатами аналізу було виявлено, що формування культури доброчесності учнів початкових класів може здійснюватися за допомогою різноманітних педагогічних методів, таких як: розповіді, діалоги, метод «Мікрофон», метод «Сніжинки» та інші [27].

Отже, аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури щодо формування культури доброчесності учнів початкових класів вказує на складність цього процесу та необхідність використання різноманітних підходів та методів, щоб досягти позитивного результату.

1.4. Виховні можливості окремих предметів початкової школи щодо формування культури академічної доброчесності учнів початкових класів

Академічна доброчесність – це важливий аспект освіти, який може бути розвинутий через різноманітні предмети і навчальні дисципліни в початковій школі. Особливо важливо розглядати це питання в контексті тих предметів, які сприяють розвитку критичного мислення, самостійності та етичних цінностей.

Предмет *«Я досліджую світ»* (або подібні предмети, які сприяють розвитку дослідницьких навичок учнів) може грати важливу роль у розвитку академічної доброчесності. Цей предмет спрямований на стимулювання допитливості, самостійності та аналітичного мислення учнів. Ось деякі шляхи, якими цей предмет може сприяти формуванню академічної доброчесності:

Дослідницькі навички: предмет сприяє розвитку дослідницьких навичок, таких як здатність формулювати гіпотези, збирати та аналізувати дані, висувати висновки. Учні вчаться працювати з інформацією, базуючись на доказах та логіці.

Джерела та цитування: учні вивчають, як шукати та використовувати джерела інформації для підтвердження своїх досліджень. Вони навчаються правильно цитувати джерела та дотримуватися етичних стандартів академічної доброчесності.

Критичне мислення: учні вчаться аналізувати інформацію критично, розрізняти факти від думок, розуміти аргументацію та обґрунтування. Це сприяє розвитку вмінь оцінювати достовірність даних та джерел.

Етичні аспекти: під час проведення досліджень учні можуть розглядати етичні аспекти, пов'язані з публікацією інформації, повагою до прав інших дослідників та використанням інформації відповідно до етичних норм.

Відповідальність: вивчення предмету *«Я досліджую світ»* також може підкреслити важливість відповідального ставлення до дослідницької діяльності. Учні вчаться бути точними, об'єктивними та чесними у своїх дослідженнях.

Подальше навчання: дослідницькі навички, які формуються під час вивчення цього предмету, можуть бути корисними в подальшому навчанні та науковій роботі, допомагаючи учням виробити здатність до систематичного підходу до досліджень та збору інформації.

Загалом, предмет «*Я досліджую світ*» може створити сприятливе середовище для розвитку академічної доброчесності, підготовки учнів до відповідальної наукової та дослідницької діяльності.

Вивчаючи *математику*, молодші школярі також потенційно можуть розвивати навички академічної доброчесності, оскільки він вимагає точності, логіки, дотримання правил і етичних норм. Ось деякі способи, якими математика може сприяти розвитку академічної доброчесності:

Чесність в розв'язанні завдань: учні навчаються розв'язувати завдання та задачі з точністю і чесністю. Важливо навчати їх дотримуватися правил і не спотворювати дані або результати для отримання бажаної відповіді.

Систематичний підхід: вивчення математики навчає учнів систематично підходити до розв'язання завдань, крок за кроком. Це розвиває вміння аналізувати проблему та розв'язувати її поетапно.

Критичне мислення: під час вивчення математики учні розвивають вміння аналізувати різні підходи до розв'язання задач і вибирати найбільш обґрунтований та ефективний спосіб.

Правильне цитування методів: під час вирішення математичних завдань учні навчаються використовувати вже вивчені методи та формули та дотримуватися їх правильного використання.

Академічна чесність в учбових матеріалах: під час підготовки домашніх завдань та інших учбових матеріалів важливо навчати учнів чесно вказувати джерела інформації та методів, які вони використовували.

Робота у команді: при вирішенні складних задач може виникати потреба в обміні ідеями та допомозі одне одному. Учні повинні навчатися співпрацювати, ділитися знаннями та допомагати одне одному без порушення правил чесності.

Контрольний розвиток: вивчення математики навчає учнів розвивати систематичний підхід до навчання та власного розвитку, постійно вдосконалювати свої знання та навички.

Всі ці аспекти допомагають формувати академічну доброчесність шляхом навчання учнів відповідальності, точності, етичних стандартів та чесності в роботі з математичними завданнями.

Предмет «Читання та письмо» важливий для розвитку академічної доброчесності, оскільки він сприяє розвитку критичного мислення, точності в висловленні та вмінню працювати з інформацією. Ось деякі способи, якими цей предмет може впливати на формування академічної доброчесності:

Цитування та посилання на джерела: вивчення текстів різних жанрів та авторів допомагає учням розуміти важливість цитування джерел та правильного визначення авторства в своїх роботах.

Аналіз тексту: учні навчаються аналізувати текст, розрізняти факти від думок, розуміти структуру та аргументацію. Це розвиває вміння оцінювати інформацію та робити обґрунтовані висновки.

Точність та якість виразу: учні вчаться висловлювати свої думки та ідеї точно та зрозуміло. Це сприяє формуванню навичок структурованого висловлення та уникненню неясностей.

Етичні аспекти публікацій: учні можуть розглядати етичні аспекти, пов'язані з публікацією власних текстів, шанобою авторських прав та дотриманням етичних норм.

Критичне мислення: під час аналізу текстів учні навчаються оцінювати інформацію, робити висновки, аргументувати свої думки та виокремлювати ключові моменти.

Пошук і використання джерел: учні навчаються шукати інформацію, використовувати різні джерела, дотримуючись принципів академічної доброчесності.

Особистий внесок: під час виконання письмових завдань учні можуть розглядати важливість особистого внеску, виразити власні думки та висловити особисту точку зору, дотримуючись чесності.

Використання правил граматики та стилістики: навчання використанню правил граматики, орфографії та стилістики допомагає уникнути помилок та неуважності у власних текстах.

Всі ці аспекти допомагають розвивати академічну доброчесність через вивчення етичних принципів, правил цитування, аналізу джерел та формування відповідального підходу до навчання та письмової діяльності.

Предмет «Мистецтво» може розвивати академічну доброчесність, хоча на перший погляд може здатися, що це не пов'язано з академічною сферою. Проте, мистецтво вимагає від учнів точності, відповідальності, дотримання етичних норм та доброчесності. Ось деякі способи, якими предмет «Мистецтво» може впливати на формування академічної доброчесності:

Творчість та оригінальність: мистецтво сприяє розвитку творчих навичок та здатності до оригінального мислення. Учні вчаться створювати власні твори, дотримуючись етичних стандартів і не копіюючи ідеї інших авторів.

Ціннісні орієнтації: під час вивчення мистецтва учні можуть розглядати етичні аспекти, пов'язані з вибором теми, стилю та способу виконання твору. Вони навчаються думати про ефект, який може супроводжувати їхні роботи.

Співпраця та рецензування: у процесі створення творів учні можуть працювати разом, обмінюватися думками, надавати та отримувати фідбек. Це сприяє взаємодії та вдосконаленню творчих навичок.

Дослідницька робота: під час створення мистецьких творів, учні можуть досліджувати різні техніки, стилі та ідеї. Це розвиває вміння аналізувати інформацію, відділяти факти від думок та висувати висновки.

Аналіз та критика: учні навчаються аналізувати мистецькі твори, розуміти авторські наміри та способи виконання. Вони розвивають вміння формулювати обґрунтовані оцінки та висновки.

Індивідуальний розвиток: мистецтво сприяє особистісному розвитку учнів, розвитку їхньої унікальності та ідентичності. Це може спонукати до більш відповідального ставлення до своєї роботи та творчості.

Повага до авторства та інтелектуальної власності: під час вивчення мистецтва учні можуть розуміти важливість поваги до творчої праці інших людей, використання джерел та згадок авторів у відповідних контекстах.

Усі ці аспекти можуть допомагати розвивати академічну доброчесність шляхом вироблення здатності до систематичного підходу до створення та оцінки мистецьких творів, дотримання етичних норм та відповідального ставлення до власної творчості.

Предмет *«Дизайн і технології»* відіграє важливу роль у розвитку академічної доброчесності, навчаючи учнів дотримуватися правил, принципів роботи та етичних стандартів у процесі виробничої та практичної діяльності. Ось деякі способи, якими предмет *«Дизайну і технологій»* може впливати на формування академічної доброчесності:

Точність та дотримання інструкцій: учні навчаються ретельно дотримуватися інструкцій та правил при виконанні практичних завдань. Це розвиває точність, відповідальність та здатність слідувати вимогам.

Безпека та етика: під час виконання різних робіт учні навчаються дотримувати правила безпеки, робити відповідальний вибір матеріалів та інструментів. Вони також розглядають етичні аспекти та відповідальність за свої дії.

Планування та організація: учні навчаються планувати та організувати роботу, дотримуючись встановлених кроків та послідовності. Це розвиває дисципліну та систематичний підхід.

Співпраця та комунікація: під час виконання практичних завдань учні можуть співпрацювати у групах, ділитися думками та ідеями. Це сприяє розвитку навичок співпраці та взаємодії.

Контроль та оцінка: учні навчаються контролювати якість своєї роботи, аналізувати результати та робити висновки для покращення. Це розвиває самооцінку та відповідальне ставлення до власних досягнень.

Ефективне використання ресурсів: учні навчаються ефективно використовувати матеріали та ресурси, дотримуючись екологічних і економічних норм.

Відповідальність та самостійність: під час виконання практичних завдань учні розвивають відповідальність за свою роботу та навчаються самостійно робити вирішення та здійснювати кроки для досягнення мети.

Робота над проектами: учні можуть працювати над конкретними проектами, що вимагають дослідницького підходу, планування та використання різних навичок. Це розвиває систематичність, аналітичне мислення та дотримання етичних стандартів у науковій роботі.

Усі ці аспекти можуть допомагати розвивати академічну доброчесність, формуючи учнівське відношення до роботи, точність у виконанні завдань, етичне ставлення та відповідальність за свої дії та досягнення.

Предмет *«Інформатика»* може сприяти розвитку академічної доброчесності, оскільки він вимагає дотримання етичних стандартів, правильного використання джерел інформації та точності у виконанні завдань. Ось деякі способи, якими інформатика може впливати на формування академічної доброчесності:

Цитування та джерела: під час роботи з інформацією учні навчаються правильно цитувати джерела та вказувати на походження інформації. Це сприяє відповідальному використанню інформації та уникненню плагіату.

Етичні аспекти інформаційної безпеки: під час вивчення інформатики учні можуть розглядати етичні аспекти пов'язані зі збереженням приватності, кібербезпекою та відповідальністю за свої дії в цифровому середовищі.

Дотримання авторських прав: учні вчаться поважати авторські права на програмне забезпечення, веб-контент та інші матеріали. Вони навчаються використовувати програми та інші ресурси легально та відповідно до правил.

Аналіз та критичне мислення: під час розв'язування завдань з інформатики учні вчаться аналізувати різні можливі підходи, розуміти логіку програм та рішень. Це розвиває вміння оцінювати інформацію та вибирати найбільш обґрунтовані рішення.

Акуратність та точність: робота з програмами, кодами та даними вимагає акуратності та точності. Учні навчаються враховувати деталі, уникати помилок та забезпечувати якість своєї роботи.

Креативність та інновації: вивчення інформатики сприяє розвитку креативності та здатності до знаходження новаторських рішень. Учні навчаються розробляти власні ідеї та вирішувати завдання у новий спосіб.

Співпраця та обмін знаннями: учні можуть співпрацювати під час вирішення завдань, допомагати одне одному та обмінюватися знаннями. Це розвиває навички співпраці та взаємодії.

Всі ці аспекти сприяють розвитку академічної доброчесності через вироблення навичок точності, етичності, відповідальності та систематичності в роботі з інформацією, програмами та технологіями.

Фізична культура, хоч і не є традиційним академічним предметом, все одно може впливати на формування академічної доброчесності через розвиток ряду цінних якостей та навичок. Ось деякі способи, якими фізична культура може сприяти розвитку академічної доброчесності:

Дисципліна та систематичність: регулярне заняття фізичною культурою вимагає дисципліни та систематичного підходу. Учні навчаються приходити на тренування вчасно, дотримуватися графіку та розпорядку дня.

Відповідальність за здоров'я: фізична культура навчає учнів бережно ставитися до свого здоров'я, дотримуватися вправ та режиму тренувань для досягнення найкращих результатів.

Цілеспрямованість та відданість: займання спортом вимагає цілеспрямованості, сталості та відданості для досягнення власних цілей. Це може переноситися на академічну сферу, стимулюючи учнів долати труднощі та долати виклики.

Комунікація та співпраця: групові заняття фізичною культурою сприяють взаємодії між учнями, виробленню навичок комунікації та співпраці в колективі.

Концентрація та фокус: під час фізичних вправ учні навчаються зосереджуватися на виконанні рухів, контролювати дихання та фокусувати увагу. Це може зміцнити їхню здатність до концентрації й уважності в академічних заняттях.

Етика та справедливість: фізична культура може підкреслювати важливість етичних норм, спортивної поведінки та справедливої гри. Учні навчаються поважати правила та суперників.

Самоорганізація та самоконтроль: вивчення різних видів спорту вимагає самоорганізації, планування часу та зусиль, а також вміння вести самоконтроль над своїми досягненнями.

Стресостійкість та подолання труднощів: фізична активність може допомогти учням розвивати стресостійкість, долати труднощі та вчитися працювати над собою.

Розвиток розумових функцій: фізична активність сприяє збільшенню кровопостачання головного мозку, що може поліпшити концентрацію, пам'ять та розумові функції.

Хоча ці аспекти можуть здатися не пов'язаними безпосередньо з академічними предметами, вони можуть сприяти розвитку загальних навичок, які є важливими для академічної доброчесності, таких як відповідальність, точність, дисципліна та етика.

Предмет *«Англійська мова»* відіграє важливу роль у розвитку академічної доброчесності через низку специфічних аспектів, які включають:

Цитування та джерела: під час написання академічних робіт на англійській мові, учні навчаються правильно цитувати джерела і вказувати посилання на них у відповідності з академічними стандартами.

Правила граматики і структури: вивчення англійської мови вимагає дотримання правил граматики та структури речень. Учні навчаються писати логічно та систематично, що корисно у написанні наукових текстів.

Аналіз текстів: учні розвивають навички аналізу текстів, розуміння основних ідей, визначення ключових аргументів і висновків, що сприяє критичному мисленню.

Публічні виступи: під час вивчення англійської мови, учні можуть брати участь в публічних виступах, що розвиває навички виразності та вміння аргументувати свою позицію перед аудиторією.

Культурна компетентність: вивчення англійської мови також включає в себе розуміння культурних особливостей англомовних країн, включаючи культурні різниці та норми в комунікації. Це сприяє більш етичному та розумінню різних культур.

Контроль і самоконтроль: вивчення мови вимагає вміння вести контроль над своїм навчанням, перевіряти правильність написання, виправляти помилки та вдосконалювати мовні навички.

Етика мовлення: учні навчаються використовувати мову етично та ввічливо, уникаючи образливих висловів та дотримуючись норм вимови.

Використання джерел інформації: під час дослідження та написання робіт, учні вчаться використовувати різні джерела інформації, дотримуючись правил цитування та зазначення джерел. Усі ці аспекти сприяють розвитку академічної доброчесності через навчання учнів точності, етичності, відповідальності та культурній компетентності у використанні мови в академічному контексті.

Отже, початкова школа виконує важливу роль у формуванні академічної доброчесності учнів через низку предметів та діяльностей. На перший погляд може здатися, що більшість предметів початкової школи ніяк не пов'язані із розвитком академічної доброчесності, але розібравши кожен із них, можна прослідкувати, що Концепція Нової української школи ставить перед собою одне із пріоритетних завдань – виховати особистість, яка

матиме свою точку зору, вмітиме її доводити та імплементувати в дійсність. Без академічної доброчесності досягти цього неможливо.

Висновки до 1 розділу

У процесі аналізу наукових досліджень з проблеми формування культури академічної доброчесності учнів початкових класів було висвітлено сутність даного поняття, розглянуто основні педагогічні умови його формування та проаналізовано виховні можливості окремих предметів початкової школи.

Відповідно до цього:

1. Реформування початкової освіти в Україні є важливим кроком до модернізації системи освіти, покращення якості навчання та підготовки молодих громадян до успішного майбутнього. Глобальні зміни в системі початкової освіти України почались з реалізації концепції Нової української школи (НУШ). Основні напрями реформування початкової освіти в Україні в рамках НУШ включають персоналізований та інтегрований підходи, інтерактивні методи навчання, розвиток особистості. З 2016 року розпочато Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні, а в 2018 році було прийнято Програму з початкової освіти в Україні.

2. Процес формування культури академічної доброчесності молодших школярів має ґрунтуватися на апробації педагогічних умов формування академічної доброчесності в освітньому процесі початкової школи: перша педагогічна умова передбачає «збагачення змісту уроків мовно-літературної галузі спеціальними вправами та завданнями з письмового переказу; друга педагогічна умова була спрямована «на виховання у молодших школярів цінностей академічної доброчесності»; третьою педагогічною умовою є «Створення та підтримка доброчесного освітнього середовища в закладі освіти, прийняття академічної доброчесності в якості єдиної моделі навчання та групової норми поведінки для всіх учнів; доброчесна діяльність самого педагога, який власним прикладом демонструє учням відповідну модель моральної поведінки стають сьогодні необхідною умовою формування культури академічної доброчесності».

3. Формування культури доброчесності є процесом, відповідальність за який несуть не тільки педагоги, але й батьки, а також самі учні. До основних факторів, що впливають на академічну недоброчесність належать низька самооцінка учнів, культурологічний контекст, який впливає на формування певної мотивації в учнів, моральна та етична сторони навчального процесу, стресові фактори тощо. Формування культури доброчесності учнів початкових класів є складним процесом, який передбачає використання різноманітних психолого-педагогічних та методичних підходів, методів та прийомів. До них можна віднести: виховання моральних якостей, розвиток соціальних навичок, створення сприятливого психологічного клімату в класі, використання інтерактивних методів та інші.

4. До основних видів порушень академічної доброчесності належать: обман, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. Особливо важливо розглядати академічну доброчесність в контексті тих предметів, які сприяють розвитку критичного мислення, самостійності та етичних цінностей, а саме: предмет «Я досліджую світ», математика, читання та письмо. Також допомагають засвоїти принципи академічної доброчесності мистецтво, дизайн і технології, інформатика, фізична культура, вивчення іноземної мови. На перший погляд може здатися, що більшість предметів початкової школи ніяк не пов'язані із розвитком академічної доброчесності, але розібравши кожен із них, можна прослідкувати, що Концепція Нової української школи ставить перед собою одне із пріоритетних завдань – виховати особистість, яка матиме свою точку зору, вмітиме її доводити та імплементувати в дійсність.

РОЗДІЛ II ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ УЧНІВ 3 КЛАСІВ

2.1. Педагогічні умови формування культури академічної доброчесності учнів 3 класів

З метою дослідження педагогічних умов формування культури академічної доброчесності учнів 3 класів нами було визначено основні завдання даного розділу:

- 1) визначення педагогічних умов формування культури академічної доброчесності учнів 3-х класів;
- 2) визначення досліджуваної вибірки та вибір методів збирання первинної інформації;
- 3) проведення емпіричного дослідження, обробка та інтерпретація отриманих результатів;
- 4) розробка методичних рекомендацій формування культури академічної доброчесності молодших школярів.

Одним із пріоритетних завдань нашого експериментального дослідження є визначення педагогічних умов формування культури академічної доброчесності учнів 3-х класів, на основі цього завдання була сформульована гіпотеза дослідження.

Гіпотеза дослідження: ефективність формування культури академічної доброчесності учнів 3-х класів залежить від реалізації таких педагогічних умов, як:

- 1) використання спеціальних навчальних матеріалів, які акцентують увагу на академічній доброчесності. Це можуть бути казки, історії, рольові ігри та інші методи, які допомагають дітям краще зрозуміти та запам'ятати поняття;

2) обговорення ситуацій, коли діти можуть зіткнутися з академічною нечесністю. Вчитель може створити ситуаційні завдання або ігри, щоб допомогти учням приймати правильні рішення;

3) приклад вчителя, який має виступати як взірцем учням у питаннях академічної доброчесності. Він повинен дотримуватися всіх правил, вимог і етичних стандартів, інакше учні можуть не відчувати необхідності в їх дотриманні.

Детальніше розглянемо кожен із запропонованих нами педагогічних умов формування культури академічної доброчесності учнів 3 класів.

Використання спеціальних навчальних матеріалів, які акцентують увагу на академічній доброчесності, може бути дуже корисним для формування цієї важливої якості серед учнів. Ось деякі способи, які можуть бути використані для створення таких матеріалів:

Підручники та посібники, в яких висвітлюється тема академічної доброчесності, які включають розділи або завдання, присвячені академічній доброчесності. Ці матеріали можуть містити історії, приклади та завдання, що спонукають учнів до обговорення і розуміння значення чесності та дотримання її правил.

Інтерактивні вправи та ігри. Педагоги можуть використовувати інтерактивні матеріали, які допоможуть учням розвивати навички академічної доброчесності. Наприклад, ігри можуть передбачати вирішення ситуаційних завдань, де учні повинні обирати чесні рішення.

Відео та анімації. Відео та анімації можуть бути використані для створення цікавих та доступних матеріалів щодо академічної доброчесності. Вони можуть ілюструвати ситуації, де правила були порушені, і наслідки таких дій.

Казки та оповідання. Оповіді та казки можуть бути використані для передачі моральних уроків та цінностей, пов'язаних з академічною доброчесністю. Діти можуть легше ідентифікуватися з персонажами та вивчати важливість чесності через оповіді.

Веб-ресурси і відкриті уроки. Вчителі можуть розробляти веб-ресурси та відкриті уроки, присвячені академічній доброчесності. Ці матеріали можуть містити інформацію, завдання та інші ресурси для навчання та обговорення цієї теми.

Важливо, щоб ці матеріали були доступні та зрозумілі для учнів, заохочували їх до розмірковування і обговорення академічної доброчесності, і допомагали сформувати в них позитивні погляди та навички щодо цієї теми.

З метою реалізації даної педагогічної умови нами було розроблено добірку оповідань, казок та інтерактивних ігор, які можуть бути використані у процесі формування навичок академічної доброчесності (**Додаток А**).

Обговорення ситуацій, коли діти можуть зіткнутися з академічною нечесністю, може бути корисним для розвитку їхньої усвідомленості та уникнення подібних ситуацій у майбутньому. Ось деякі типові ситуації та способи їх обговорення:

Копіювання робіт із Інтернету. Можна обговорити з учнями, чому копіювання текстів або інших матеріалів з Інтернету без належного оформлення є формою плагіату та нечесності, пояснити, як правильно цитувати джерела та вказувати їх у своїх роботах.

Обмін відповідями під час тестування. Варто пояснювати дітям, чому обмін відповідями під час тесту або контрольної роботи є нечесним. Обговорювати можливі наслідки таких дій як втрата довіри вчителя та незаслужені оцінки.

Плагіат у проєктах і доповідях. Можна висвітлити поняття плагіату та показати, як правильно використовувати інформацію з джерел та додавати власні думки і аналіз.

Обговорення етичних дилем. Можна запропонувати дітям ситуації, коли вони можуть стикнутися з етичними дилемами у навчанні, наприклад, коли їм пропонують скопіювати роботу, і відкрити обговорення їхніх можливих варіантів відповідей, потім пояснити переваги чесного вибору.

Наслідки порушення академічної доброчесності. Варто поділитися з учнями інформацією про можливі наслідки порушення академічної доброчесності, які можуть включати в себе втрату довіри, а також негативний вплив на подальше навчання.

Співпраця та групові завдання. Варто обговорити значення чесності під час спільної роботи та групових завдань. Пояснити, що довіра та співпраця ґрунтуються на чесності кожного учасника.

Звернення за допомогою. Варто надати учням інформацію про те, де і як вони можуть звертатися за допомогою та консультацією, якщо вони стикнуться з етичними проблемами в навчанні.

Позитивні приклади та успішні історії. Можна поділитися позитивними прикладами учнів, які виявили академічну доброчесність у важких ситуаціях та здобули визнання.

Обговорення таких ситуацій з дітьми допомагає створити у них усвідомленість щодо академічної доброчесності, розвивати навички етичного мислення та вчасно реагувати на подібні ситуації у майбутньому.

З метою реалізації даної педагогічної умови нами було розроблено добірку тем для обговорення та їх короткі конспекти, які можуть бути використані у процесі формування навичок академічної доброчесності **(Додаток Б)**.

Вчителю, який бажає виступати як взірець учням у питаннях академічної доброчесності, варто дотримуватися кількох принципів та демонструвати цінності чесності і етики в своєму навчальному середовищі, зокрема:

Чесність у власній роботі. Вчитель завжди виконує свої навчальні та адміністративні обов'язки чесно та дотримується усіх правил і стандартів, які стосуються його роботи. Він не прагне підвищити свій рейтинг шляхом недоброчесних дій.

Чесне оцінювання. Вчитель оцінює роботи учнів об'єктивно та справедливо, використовуючи критерії, які він чітко пояснює учням. Він уникає будь-яких форм підкупу або впливу при оцінюванні.

Підтримка учнів у формуванні доброчесних цінностей. Вчитель активно сприяє розвитку академічної доброчесності серед учнів. Він організовує обговорення та уроки з етики, пояснює важливість чесності та показує приклади.

Заохочення відкритості та обговорення проблем. Вчитель створює атмосферу, де учні можуть відкрито обговорювати питання, пов'язані з академічною доброчесністю, без страху перед покаранням. Він вітає запитання та реагує на ситуації, коли учні звертаються за допомогою.

Здійснення виховної роботи. Вчитель впливає на формування академічної доброчесності через виховну роботу. Він організовує відповідні заходи, лекції, тематичні бесіди та проекти, спрямовані на розвиток цінностей чесності та відповідальності.

Співпраця з батьками. Вчитель співпрацює з батьками та іншими вчителями для забезпечення однакових стандартів академічної доброчесності в учбовому процесі.

Власний розвиток. Вчитель постійно працює над власним професійним розвитком і вдосконаленням знань щодо академічної доброчесності та етики в навчанні.

Вчитель, який є взірцем учням у питаннях академічної доброчесності, відіграє важливу роль у формуванні цінностей та підготовці майбутніх лідерів, які розуміють важливість чесності в навчанні та житті.

З метою реалізації даної педагогічної умови нами було розроблено тренінг для вчителів молодших класів на тему формування навичок академічної доброчесності в учнів (**Додаток В**).

2.2. Організація педагогічного дослідження

Експериментальна база дослідження – Линовицький ліцей та Удайцівський заклад загальної середньої освіти 1-2 ступенів Линовицької селищної ради Прилуцького району Чернігівської області.

Учасниками дослідження стали 23 учні 3 класу Линовицького ліцею та 23 учні 3 класу, що навчаються в Удайцівському ЗЗСО.

Експеримент проводився протягом 2022/2023 навчального року.

Варто зазначити, що визначення рівня культурної доброчесності учнів 3-х класів є досить складним завданням, оскільки існує проблема наявності відповідних критеріїв оцінки її сформованості.

Нами були визначені наступні критерії сформованості культури академічної доброчесності учнів 3-х класів:

1. Пізнавальні критерії:

Розуміння понять: учень може виявити своє розуміння академічної доброчесності, пояснюючи її основні поняття, такі як чесність, дотримання правил та етичні стандарти.

Знання правил і стандартів: учень повинен знати правила і стандарти, які стосуються академічної доброчесності в їхній навчальній установі.

Уміння визнавати порушення: учень може розпізнавати ситуації, коли академічна доброчесність порушена, і розуміти, чому це недопустимо.

2. Практичні критерії:

Дотримання правил: учень практично дотримується правил академічної доброчесності, уникаючи копіювання, плагіату і інших форм нечесності.

Чесне виконання завдань: учень практично демонструє свою готовність виконувати завдання самостійно та чесно, навіть якщо це вимагає більше зусиль.

Виявлення етичних рішень: учень практично виявляє свою здатність вирішувати етичні дилеми, які можуть виникати в навчальному середовищі.

3. Особистісні критерії:

Свідомість і значущість: учень розуміє важливість академічної доброчесності для свого особистого інтелектуального розвитку.

Мотивація: учень виявляє мотивацію до дотримання правил академічної доброчесності, розуміючи, що це допоможе йому досягти найкращих результатів у навчанні.

Спостережливість: учень може бути свідомим і спостережливим стосовно свого навчального середовища і виявляти недоброчесні дії, які відбуваються навколо нього.

Самооцінка: учень може оцінювати свою власну академічну доброчесність і бути готовим до самоконтролю та самовдосконалення.

Співпраця та взаємодія: учень може виявляти готовність співпрацювати з іншими учнями та вчителями.

Нами була розроблена анкета для учнів 3 класу Линовицького ліцею та Удайцівського закладу загальної середньої освіти Линовицької селищної ради Прилуцького району Чернігівської області (**Додаток Г**). Запитання цієї анкети допоможуть оцінити рівень розуміння та дотримання академічної доброчесності учнями 3 класу. За результатами анкетування можна провести аналіз і визначити, наскільки учні усвідомлюють важливість чесності та які аспекти потребують покращення.

Питання в анкеті побудовані, відповідно до визначених нами критеріїв: до пізнавального належать питання 1, 5, 7, 9; до практичного – 2, 3, 4, 6, 11; до особистісного критерію – 8, 10, 12, 13.

Для того, щоб перевірити ефективність реалізації запропонованих нами педагогічних умов, ми поділили респондентів на контрольну та експериментальну групи. Відповідно, учні 3 класу Удайцівського ЗЗСО стали контрольною групою, а учні Линовицького ліцею - експериментальною.

2.3. Дослідження ефективності педагогічних умов формування культури академічної доброчесності учнів 3-4 класів

На підставі теоретичного дослідження проблеми було здійснено експериментальну роботу з метою перевірки ефективності педагогічних умов формування культури академічної доброчесності учнів 3-х класів.

Відповідно до проведеної роботи, ми отримали наступні результати.

До експерименту серед учнів 3 класу Линовицького ліцею високий рівень культури академічної доброчесності мали 20% дітей, середній рівень – 60% та початковий був у 20%.

Учні з високим рівнем культури академічної доброчесності зацікавлені у дотриманні академічної доброчесності, розуміють її важливість; довіру та чесність ставлять на перше місце серед якостей, які люди мають пропагувати у своїй професійній діяльності. Діти із середнім рівнем показника академічної доброчесності також досить багато уваги звертають на дотримання її правил, на авторське право, вважають, що списування не допомагає у розвитку інтелекту, навпаки нечесність у стосунках погіршує комунікацію і серед однолітків і з педагогами.

Діти з початковим рівнем академічної доброчесності не дотримуються ні правил етики, ні чесності при виконанні завдань в школі. Вони схильні до списування, зловживання чужою інтелектуальною власністю, не розуміють чому мають самостійно виконувати завдання чи не можуть користуватися роботами інших у власних цілях.

Після проведення експерименту показники значно змінилися. Високий рівень культури академічної доброчесності був у 55% учнів, середній у 35% та початковий рівень мало 10% школярів.

Кількісні показники отриманих даних подано в Таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Розподіл учнів 3 класу за рівнем культури академічної доброчесності до експерименту та після його проведення

№	Рівень культури академічної доброчесності	Учні 3 класу Линовицького ліцею			
		До експерименту		Після експерименту	
		Абс. к-	Відн.	Абс. к-	Відн.

п/п		сть учнів	к-сть, %	сть учнів	к-сть, %
1.	Високий	4	20%	11	55%
2.	Середній	12	60%	7	35%
3.	Початковий	4	20%	2	10%

Отримані показники вказують на те, що після реалізації нами таких педагогічних умов, як використання спеціальних навчальних матеріалів, обговорення ситуацій, коли діти можуть зіткнутися з академічною нечесністю та особистий приклад вчителя, рівень досліджуваного показника значно підвищився: високого рівня культури академічної доброчесності досягло на 35% третьокласників більше, середнього показника стало менше на 25% та прояви початкового рівня зменшились на 10%.

Графічне зображення отриманих показників наведено на Рисунку 2.1.

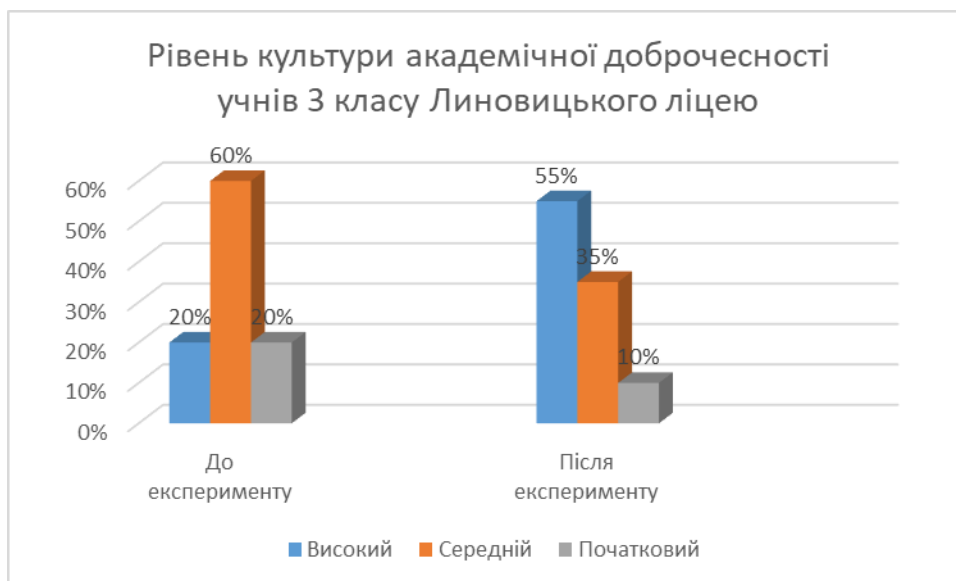

Рисунок 2.1. Розподіл учнів 3 класу Линовицького ліцею за рівнем культури академічної доброчесності до експерименту та після його проведення

Показники рівня культурної доброчесності дещо змінились і в контрольній групі, де нами не було застосовано спеціальних педагогічних умов, але концепцією НУШ передбачено розвиток даної якості у школярів. Саме тому академічну доброчесність в учнів 3 класу Удайцівського ЗЗСО

розвивали шляхом навчальної діяльності, вивчаючи предмети, визначені шкільною програмою.

Кількісні показники отриманих даних подано в Таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Розподіл учнів 3 класу Удайцівського ЗЗСО за рівнем культури академічної доброчесності до експерименту та після його проведення

№ п/п	Рівень культури академічної доброчесності	Учні 3 класу Удайцівського ЗЗСО			
		До експерименту		Після експерименту	
		Абс. к-сть учнів	Відн. к-сть, %	Абс. к-сть учнів	Відн. к-сть, %
1.	Високий	6	26%	6	26%
2.	Середній	10	44%	12	52%
3.	Початковий	7	30%	5	22%

До експерименту серед учнів 3 класу Удайцівського ЗЗСО високий рівень культури академічної доброчесності мали 26% дітей, середній рівень – 44% та початковий був у 30%.

Після проведення експерименту показники значно змінилися. Високий рівень культури академічної доброчесності був у 26% учнів, середній у 52% та початковий рівень мало 22% школярів.

Графічне зображення отриманих показників наведено на Рисунку 2.2.

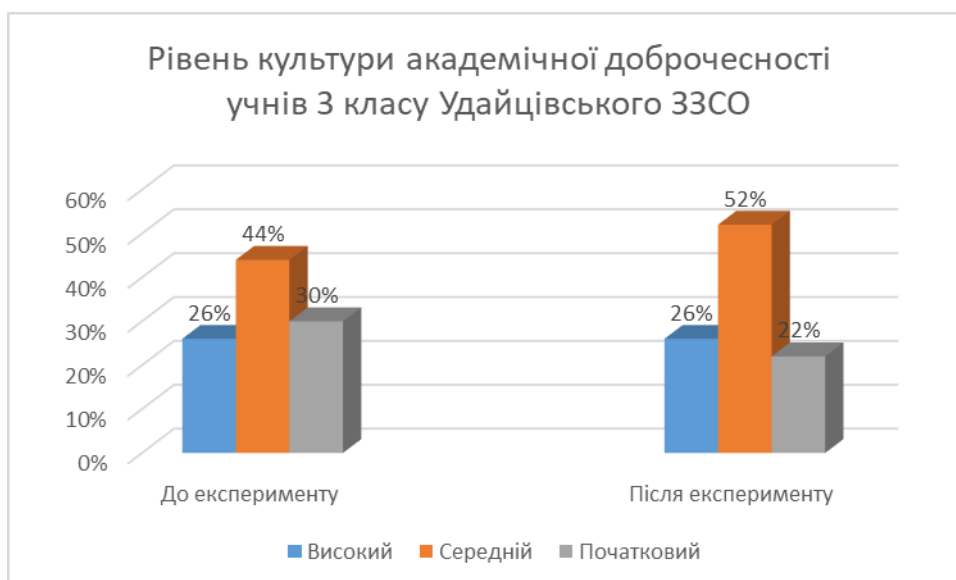

Рисунок 2.2. Розподіл учнів 3 класу Удайцівського ЗЗСО за рівнем культури академічної доброчесності до експерименту та після його проведення

Результати дослідження, проведеного у 2022/2023 навчальному році на базі Линовицького ліцею та Удайцівського ЗЗСО Линовицької селищної ради підтвердили ефективність впроваджених педагогічних умов формування культури академічної доброчесності молодших школярів у освітньому процесі початкової школи.

Аналіз даних, наведених на Рисунку 2.3., свідчить про те, що у контрольному класі показники рівнів культури академічної доброчесності учнів 3 класу зріс, але незначно, а в експериментальному 3 класі – динаміка більш суттєва: показники високого рівня зросли на 35%, завдяки чому зменшились показники середнього рівня – на 25 %, а початкового – зменшились на 10%.

Графічне зображення отриманих показників наведено на Рисунку 2.3.

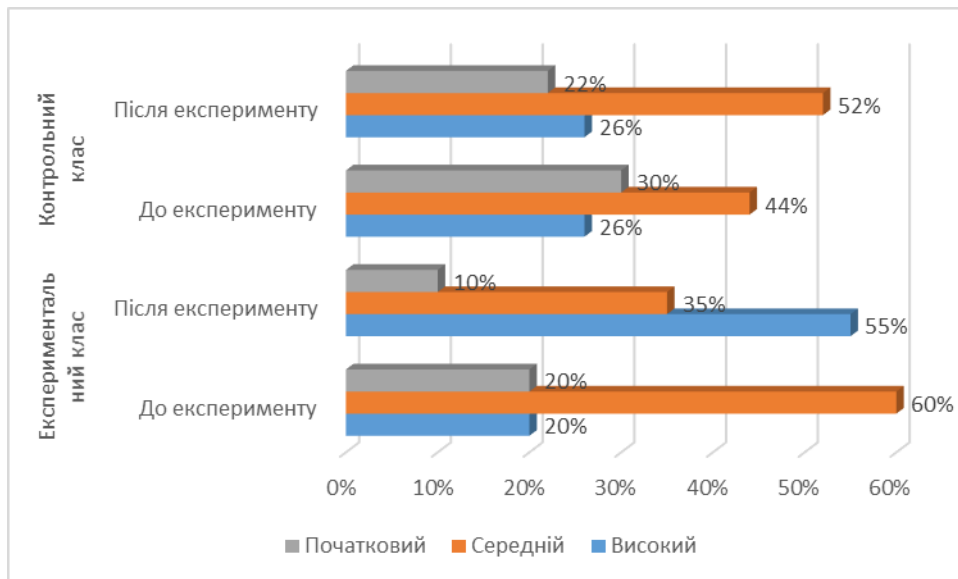

Рисунок 2.3. Порівняльна характеристика показників рівня культури академічної доброчесності в експериментальній та контрольній групах

Отже, результати педагогічного експерименту підтвердили ефективність запропонованих нами педагогічних умов: використання спеціальних навчальних матеріалів, обговорення ситуацій, коли діти можуть зіткнутися з академічною нечесністю та особистий приклад вчителя. Всі вони дозволяють молодшим школярам дізнаватись про основні вимоги та правила стосовно академічної доброчесності, розуміти та розрізняти види порушень академічної доброчесності, брати приклад з вчителя, проявляти особисту усвідомленість та чесність.

2.4. Методичні рекомендації формування культури академічної доброчесності молодших школярів

Формування культури академічної доброчесності у молодших школярів є важливою складовою освіти. На основі проведеного педагогічного дослідження, нами були розроблені методичні рекомендації формування культури академічної доброчесності молодших школярів.

Окремо наведемо рекомендації для вчителів та для батьків.

Методичні рекомендації для вчителів з формування культури академічної доброчесності у молодших школярів:

1. Обговорення етичних аспектів.

Почніть з того, щоб розмовляти з учнями про етичні аспекти навчання. Поясніть, що таке плагіат, чому важливо цитувати джерела і чому чесність у навчанні дуже важлива [9].

2. Використання конкретних прикладів.

Дайте учням конкретні приклади плагіату та списування, які відповідають їхньому рівню розуміння. Це може бути історія або міні-сценарій.

3. Пояснення правил цитування.

Навчіть дітей, як правильно цитувати джерела. Використовуйте прості приклади і покажіть, як вказувати автора і назву джерела [10].

4. Відзначення хороших прикладів.

Підкреслюйте і відзначайте учнів, які чесно та ефективно працюють над своїми завданнями. Створіть позитивну атмосферу, де чесність вагомо оцінюється.

5. Проведення обговорень та групових вправ.

Організуйте обговорення на тему академічної доброчесності та проводьте групові вправи, де діти можуть висловлювати свої думки та обговорювати ситуації, пов'язані з цією темою.

6. Використання історій та приказок:

Розповідайте дітям історії або приказки, які підкреслюють важливість чесності і недопустимість списування. Передавайте ці цінності через народну мудрість.

7. Рольові ігри [30].

Влаштовуйте рольові ігри, де учні можуть відтворювати ситуації, пов'язані з академічною доброчесністю, і вирішувати їх.

8. Залучення батьків.

Підтримуйте співпрацю з батьками та проводьте батьківські збори або лекції на тему академічної доброчесності. Вони також можуть бути частиною процесу формування цієї культури.

9. Моніторинг та нагляд.

Ведіть моніторинг академічної доброчесності, але робіть це дискретно. Учні повинні знати, що їхня чесність відслідковується, але це не повинно створювати атмосферу недовіри [9].

10. Створення чесного середовища.

Створіть середовище, де чесність і доброчесність цінуються та заохочуються. Дозвольте учням відчувати, що вони можуть бути успішними, працюючи чесно.

11. Постійна робота.

Пам'ятайте, що формування культури академічної доброчесності - це процес, який потребує постійного вдосконалення та нагадування.

12. Навчання навичкам критичного мислення [36].

Допоможіть учням розвивати навички критичного мислення, щоб вони могли аналізувати і оцінювати інформацію навколо себе. Це допоможе їм уникнути спокуси копіювати або підробляти інші роботи.

Формування культури академічної доброчесності у молодших школярів є спільною відповідальністю батьків та вчителів. Ось методичні рекомендації для батьків з цього питання:

1. Будьте прикладом.

Пам'ятайте, що ви є першими і найважливішими прикладами для своїх дітей. Дотримуйтесь чесності та доброчесності у власних справах і обов'язках.

2. Розмовляйте про цінності.

Обговорюйте з дітьми цінності, пов'язані з академічною доброчесністю. Поясніть їм, чому важливо бути чесними у навчанні і як це сприяє їхньому особистому інтелектуальному розвитку [24].

3. Підтримуйте самостійність.

Заохочуйте дітей до самостійності у навчальних справах. Помагайте їм розуміти, що успіх пов'язаний з їхніми зусиллями і не може бути досягнутий шляхом копіювання або плагіату.

4. Створюйте навчальне середовище.

Забезпечуйте дітей доступом до книг, інформаційних ресурсів та інших засобів для навчання. Робіть навчання цікавим і захоплюючим.

5. Встановіть правила і межі.

Розробіть правила та межі для дітей щодо виконання домашніх завдань і досліджень. Наголосіть на важливості завершення робіт самостійно і без шахрайства.

6. Спілкуйтеся з учителями [27].

Підтримуйте комунікацію з учителями своїх дітей. Будьте готові вислухати їхні рекомендації та поради щодо формування академічної доброчесності.

7. Вчіть етиці використання інтернету.

Поясніть дітям правила етичного використання Інтернету, включаючи цитування джерел та уникання плагіату при дослідженнях.

8. Розвивайте критичне мислення.

Вчіть дітей розвивати навички критичного мислення, щоб вони могли аналізувати і оцінювати інформацію, яку вони знаходять у шкільних завданнях та на Інтернеті.

9. Підтримка і позитивне підкріплення.

Заохочуйте дітей до навчання, надавайте підтримку, коли вони стикаються з труднощами, і нагороджуйте їх за успіхи в чесний спосіб.

10. Проводьте час разом [36].

Відділяйте час для спільного читання, досліджень та навчання з дітьми. Це може сприяти не лише їхньому академічному розвитку, але й покращити батьківський контакт.

Спільні зусилля батьків і вчителів допоможуть сформувати у молодших школярів культуру академічної доброчесності, яка буде корисною

для їхнього майбутнього успіху та розвитку як чесних та відповідальних особистостей.

Розвиток академічної доброчесності в молодших школярів може бути досягнутий через різноманітні завдання та вправи, які сприяють розумінню цінностей чесності, відповідальності та етики в навчанні. Приклад завдань наведений в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

Завдання для молодших школярів на розвиток академічної
доброчесності

№ пп	Назва завдання	Короткий опис завдання
1	Інтерактивна гра «Чесність чи нечесність»	Підготуйте набір ситуацій, в яких діти повинні визначити, чи є дія чесною чи нечесною. Наприклад, «Чи є це плагіатом?», «Чи можна скористатися іншими людьми для вирішення завдання?» тощо. Попросіть дітей висловити свої думки та обґрунтувати їх.
2	Проект «Моя етична інтернет-поведінка»	Попросіть дітей створити постер або презентацію, де вони розповідають про етичні правила використання Інтернету. Вони можуть включити поради щодо цитування джерел, уникнення плагіату та інші аспекти академічної доброчесності.
3	Гра «Чесно чи нечесно»	Створіть картки з ситуаціями, в яких учні повинні визначити, чи є дія чесною чи нечесною. Наприклад, «Ти скопіював відповіді в іншого учня на тесті» або «Ти визнаєш, що не знаєш відповідь на питання»

		і не намагаєшся знайти її в матеріалах». Діти повинні обговорити і вирішити, чи це чесно.
4	Гра «Детектив честності»	<p>Розробіть історію або сценарій, де є підозра на плагіат або інше порушення академічної доброчесності. Учні повинні відіграти роль детективів і розслідувати ситуацію, знаходячи докази і приймаючи рішення щодо того, чи були порушені правила честності.</p> <p>Мета гри: Спонукає учнів досліджувати ситуації, пов'язані з академічною доброчесністю, та розвивати їхні навички прийняття рішень на основі етичних принципів.</p> <p>Підготовка до гри:</p> <p>Вибір сценарію: Створіть сценарій або історію, в якій є підозра на порушення академічної доброчесності, наприклад, плагіат чи копіювання іншої роботи.</p> <p>Обговорення правил і цілей гри: Поясніть учням правила гри, об'єктиви та очікування. Зазначте, що їх завданням буде розслідувати етичний аспект ситуації.</p> <p>Хід гри:</p> <p>Подача сценарію: Розповісти учням історію ситуації, включаючи всі деталі і докази. Учні повинні вирішити, чи є порушення академічної доброчесності, і пояснити,</p>

		<p>чому.</p> <p>Групова або індивідуальна робота: Учні можуть розглядати ситуацію і приймати рішення в групах або індивідуально. Вони повинні обговорювати факти та аргументи, які підтверджують або спростовують підозри.</p> <p>Презентація рішень: Учні повинні представити свої рішення та аргументи перед класом. Вони можуть аргументувати, чому вони вважають певний варіант рішення за найкращий з етичної точки зору.</p> <p>Завершення гри:</p> <p>Обговорення і висновки: Після того, як учні представлять свої рішення, проведіть обговорення всієї ситуації, зосереджуючись на аспектах академічної доброчесності. Допоможіть учням розуміти важливість чесності та цінності етичних принципів в навчанні.</p> <p>Нагороди та визнання: Нагородіть учнів за їхні зусилля та аналіз ситуації з позиції академічної доброчесності.</p>
5	Гра «Чесність в іграх»	<p>Проведіть турнір ігор або конкурс, де учасники мають відповідати на запитання або виконувати завдання. Проте, введіть правило, що вони повинні виконувати завдання чесно і не використовувати обман.</p> <p>Після кожної гри обговоріть, як важливо</p>

		бути чесним у будь-якому конкурентному середовищі.
6	Віртуальна екскурсія в етичний світ	<p>Загальна ідея: Створення інтерактивної віртуальної подорожі, під час якої учні досліджують різні аспекти етики та академічної доброчесності, вирішують етичні ситуації та приймають рішення, пов'язані з чесністю.</p> <p>Крок 1: Вибір теми і створення сценарію</p> <p>Виберіть конкретну тему або аспект етики, який ви бажаєте дослідити, наприклад, плагіат, цитування джерел або відповідальність за свої дії.</p> <p>Створіть сценарій подорожі, в якому учні зустрічають різні етичні виклики під час свого віртуального подорожування.</p> <p>Крок 2: Використання віртуальних інструментів</p> <p>Створіть віртуальне середовище, де учні можуть взаємодіяти з різними об'єктами та персонажами. Можливі варіанти це веб-сайт, інтерактивна презентація або інші інтерактивні засоби.</p> <p>Введіть у віртуальному світі різні ситуації та завдання, пов'язані з обраною темою. Наприклад, учні можуть бути запитані про те, як вони вчинили б у певній ситуації або як вони оцінили б дії персонажів.</p> <p>Крок 3: Активна участь учнів</p>

		<p>Залучіть учнів до активної участі в ігровому процесі. Попросіть їх брати рішення, обговорювати їх з однокласниками та вирішувати етичні конфлікти, які вони зустрічають у віртуальному світі.</p> <p>Крок 4: Розбір ситуацій</p> <p>Після закінчення віртуальної подорожі проведіть обговорення з учнями. Попросіть їх поділитися своїми враженнями, розмірковуваннями і визначити важливі навчальні моменти.</p> <p>Використовуйте ці обговорення, щоб поглибити розуміння понять етики та академічної доброчесності. Роз'ясніть, чому ці поняття важливі у навчанні та житті.</p> <p>Крок 5: Рефлексія та додаткові завдання</p> <p>Попросіть учнів написати короткі есе або створити презентації, у яких вони висловлять свої думки про етичні аспекти, які вони досліджували під час віртуальної подорожі.</p> <p>Надайте додаткові завдання або питання для дослідження, щоб учні могли в подальшому глибше розуміти етичність та академічну доброчесність.</p>
	Спільна розробка правил	Запропонуйте учням спільно розробити «Кодекс чесності» для вашого класу або школи. Цей кодекс може містити правила

		щодо плагіату, цитування джерел, співпраці та інших аспектів академічної доброчесності.
	Гра «Власний дослідник»	<p>Попросіть учнів вибрати тему, яка їх цікавить, і провести дослідження на цю тему. Вони повинні навчитися правильно цитувати джерела і створювати свій власний дослідницький проєкт.</p> <p>Хід гри:</p> <p>Вибір тем і об'єктів дослідження: Учні обирають тему та об'єкти дослідження в межах обраної теми. Наприклад, якщо темою є «Тварини», то учні можуть обрати конкретний вид тварини для дослідження, наприклад, левів, собак або птахів.</p> <p>Дослідження та збір інформації: Учні збирають інформацію про свою тему з різних джерел. Вони можуть читати книги, шукати інформацію в Інтернеті, беручи підтвердження з різних джерел.</p> <p>Аналіз і обробка інформації: Учні аналізують інформацію, яку вони зібрали, і вибирають найважливіші факти та докази, які допоможуть їм створити своє дослідницьке доповідь.</p> <p>Підготовка доповідей: Учні створюють доповіді або презентації про своє дослідження. Вони повинні чітко викладати інформацію, наводити джерела та виразно</p>

		<p>висловлювати свої думки.</p> <p>Завершення гри:</p> <p>Представлення досліджень: Учні представляють свої доповіді або презентації перед класом. Інші учні можуть ставити запитання та висловлювати зауваження.</p> <p>Обговорення академічної доброчесності: Після представлення досліджень проведіть обговорення чесності та важливості чесності в дослідницькій роботі.</p> <p>Нагороди та визнання: Визначте найкращі дослідження або презентації і нагородіть учнів за їхню працю та зусилля.</p>
	<p>Рольова гра «Судді інтелектуальної чесності»</p>	<p>Учні можуть відіграти ролі суддів, які розглядають справи порушень академічної доброчесності. Вони повинні розглянути докази і винести вироки, що надихаються цінностями чесності.</p>

Отже, розвиток академічної доброчесності учнів молодших класів є досить складним і надзвичайно важливим завданням, яке стоїть не тільки перед вчителями, а і перед батьками цих дітей, оскільки це створює основу для успішного навчання та виховує моральні цінності. Нами були розроблені практичні рекомендації для вчителів та батьків, які можна застосовувати в навчальній, ігровій, дозвіллевій діяльності з метою розвитку академічної доброчесності в учнів молодших класів.

Висновки до 2 розділу

Результати експериментального дослідження обумовлюють висновки другого розділу:

1. З метою дослідження педагогічних умов формування культури академічної доброчесності учнів 3 класів нами було визначено основні завдання даного розділу: визначення педагогічних умов формування культури академічної доброчесності учнів 3-х класів; визначення досліджуваної вибірки та вибір методів збирання первинної інформації; проведення емпіричного дослідження, обробка та інтерпретація отриманих результатів; розробка методичних рекомендацій формування культури академічної доброчесності молодших школярів. Гіпотеза дослідження: ефективність формування культури академічної доброчесності учнів 3-х класів залежить від реалізації таких педагогічних умов, як: використання спеціальних навчальних матеріалів, які акцентують увагу на академічній доброчесності. Це можуть бути казки, історії, рольові ігри та інші методи, які допомагають дітям краще зрозуміти та запам'ятати поняття; обговорення ситуацій, коли діти можуть зіткнутися з академічною нечесністю. Вчитель може створити ситуаційні завдання або ігри, щоб допомогти учням приймати правильні рішення; приклад вчителя, який має виступати як взірцем учням у питаннях академічної доброчесності. Він повинен дотримуватися всіх правил, вимог і етичних стандартів, інакше учні можуть не відчувати необхідності в їх дотриманні.

2. Експериментальна база дослідження – Линовицький ліцей та Удайцівський заклад загальної середньої освіти 1-2 ступенів Линовицької селищної ради Прилуцького району Чернігівської області. Учасниками дослідження стали 23 учні 3 класу Линовицького ліцею та 23 учні 3 класу, що навчаються в Удайцівському ЗЗСО. Експеримент проводився протягом 2022/2023 навчального року. Нами були визначені наступні критерії сформованості культури академічної доброчесності учнів 3-х класів:

пізнавальні, практичні та особистісні. Також нами була розроблена анкета для учасників дослідження, запитання якої допоможуть оцінити рівень розуміння та дотримання академічної доброчесності. За результатами анкетування можна провести аналіз і визначити, наскільки учні усвідомлюють важливість чесності та які аспекти потребують покращення. Для того, щоб перевірити ефективність реалізації запропонованих нами педагогічних умов, ми поділили респондентів на контрольну та експериментальну групи. Відповідно, учні 3 класу Удайцівського ЗЗСО стали контрольною групою, а учні Линовицького ліцею - експериментальною.

3. До експерименту серед учнів 3 класу Линовицького ліцею високий рівень культури академічної доброчесності мали 20% дітей, середній рівень – 60% та початковий був у 20%. Після проведення експерименту показники значно змінилися. Високий рівень культури академічної доброчесності був у 55% учнів, середній у 35% та початковий рівень мало 10% школярів. Показники рівня культурної доброчесності дещо змінилися і в контрольній групі, де нами не було застосовано спеціальних педагогічних умов, але концепцією НУШ передбачено розвиток даної якості у школярів. Саме тому академічну доброчесність в учнів 3 класу Удайцівського ЗЗСО розвивали шляхом навчальної діяльності, вивчаючи предмети, визначені шкільною програмою. До експерименту серед учнів 3 класу Удайцівського ЗЗСО високий рівень культури академічної доброчесності мали 26% дітей, середній рівень – 44% та початковий був у 30%. Після проведення експерименту показники значно змінилися. Високий рівень культури академічної доброчесності був у 26% учнів, середній у 52% та початковий рівень мало 22% школярів. Результати дослідження, проведеного у 2022/2023 навчальному році на базі Линовицького ліцею та Удайцівського ЗЗСО Линовицької селищної ради підтвердили ефективність впроваджених педагогічних умов формування культури академічної доброчесності молодших школярів у освітньому процесі початкової школи.

4. На основі проведеного педагогічного дослідження, нами були розроблені методичні рекомендації формування культури академічної доброчесності молодших школярів, де наведено основні аспекти окремо для батьків та окремо для вчителів. Також нами була розроблена добірка завдань для молодших школярів на розвиток академічної доброчесності.

ВИСНОВКИ

1. Реформування початкової освіти в Україні є важливим кроком до модернізації системи освіти, глобальні зміни в цьому напрямі почалися з реалізації концепції Нової української школи (НУШ), основними принципами якої є: індивідуалізація та гуманізація навчання, інтеграція знань і предметів, практичність навчання, розвиток критичного мислення. З 2016 року розпочато Проект сприяння академічній доброчесності в Україні. У 2018 році було прийнято Програму з початкової освіти в Україні – це набір вивчених тем, навичок, вмінь, якими учні мають оволодіти протягом початкової школи. Процес формування культури академічної доброчесності молодших школярів має ґрунтуватися на апробації педагогічних умов формування академічної доброчесності в освітньому процесі початкової школи: перша педагогічна умова передбачає «збагачення змісту уроків мовно-літературної галузі спеціальними вправами та завданнями з письмового переказу; друга педагогічна умова була спрямована «на виховання у молодших школярів цінностей академічної доброчесності»; третьою педагогічною умовою є «Створення та підтримка доброчесного освітнього середовища в закладі освіти, прийняття академічної доброчесності в якості єдиної моделі навчання та групової норми поведінки для всіх учнів; доброчесна діяльність самого педагога, який власним прикладом демонструє учням відповідну модель моральної поведінки стають сьогодні необхідною умовою формування культури академічної доброчесності».

Аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури з теми академічної доброчесності дозволяє визначити базові поняття, які пов'язані з культурою доброчесності: поняття «доброчесність», яке означає внутрішню моральну силу, що робить людину здатною діяти відповідно до моральних норм і принципів. Друге поняття – «культура», яка включає в себе знання, уміння і цінності, що формують поведінку людини у суспільстві. Нарешті, поняття «формування» вказує на процес виховання, який передбачає зусилля

з боку педагогів та учнів для розвитку культури доброчесності. До основних видів порушень академічної доброчесності належать: обман, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

2. Концепція Нової української школи ставить перед собою одне із пріоритетних завдань – виховати особистість, яка матиме свою точку зору, вмітиме її доводити та імплементувати в дійсність. Без академічної доброчесності досягти цього неможливо. В контексті академічної доброчесності нами були проаналізовані виховні можливості таких предметів початкової школи, як «Я досліджую світ», математика, читання та письмо, інформатика, фізична культура, мистецтво, трудове навчання та англійська мова. На перший погляд може здатися, що більшість предметів початкової школи ніяк не пов'язані із розвитком академічної доброчесності, але розібравши кожен із них, можна прослідкувати, що Концепція Нової української школи ставить перед собою одне із пріоритетних завдань – виховати особистість, яка матиме свою точку зору, вмітиме її доводити та імплементувати в дійсність. Без академічної доброчесності досягти цього неможливо.

3. У результаті дослідження нами було визначено такі умови формування культури академічної доброчесності учнів: 1) використання спеціальних навчальних матеріалів, які акцентують увагу на академічній доброчесності. Це можуть бути казки, історії, рольові ігри та інші методи, які допомагають дітям краще зрозуміти та запам'ятати поняття; 2) обговорення ситуацій, коли діти можуть зіткнутися з академічною нечесністю. Вчитель може створити ситуаційні завдання або ігри, щоб допомогти учням приймати правильні рішення; 3) приклад вчителя, який має виступати як взірцем учням у питаннях академічної доброчесності. Він повинен дотримуватися всіх правил, вимог і етичних стандартів, інакше учні можуть не відчувати необхідності в їх дотриманні.

Експериментальна база дослідження – Линовицький ліцей та Удайцівський заклад загальної середньої освіти 1-2 ступенів Линовицької селищної ради Прилуцького району Чернігівської області. Учасниками дослідження стали 23 учні 3 класу Линовицького ліцею та 23 учні 3 класу, що навчаються в Удайцівському ЗЗСО. Експеримент проводився протягом 2022/2023 навчального року.

Нами були визначені наступні критерії сформованості культури академічної доброчесності учнів 3-х класів: пізнавальні, практичні та особистісні. Також нами була розроблена анкета для учасників дослідження, запитання якої допоможуть оцінити рівень розуміння та дотримання академічної доброчесності. За результатами анкетування можна провести аналіз і визначити, наскільки учні усвідомлюють важливість чесності та які аспекти потребують покращення. Для того, щоб перевірити ефективність реалізації запропонованих нами педагогічних умов, ми поділили респондентів на контрольну та експериментальну групи. Відповідно, учні 3 класу Удайцівського ЗЗСО стали контрольною групою, а учні Линовицького ліцею – експериментальною.

До експерименту серед учнів 3 класу Линовицького ліцею високий рівень культури академічної доброчесності мали 20% дітей, середній рівень – 60% та початковий був у 20%. Після проведення експерименту показники значно змінилися. Високий рівень культури академічної доброчесності був у 55% учнів, середній у 35% та початковий рівень мало 10% школярів. Показники рівня культурної доброчесності дещо змінилися і в контрольній групі, де нами не було застосовано спеціальних педагогічних умов, але концепцією НУШ передбачено розвиток даної якості у школярів. До експерименту серед учнів 3 класу Удайцівського ЗЗСО високий рівень культури академічної доброчесності мали 26% дітей, середній рівень – 44% та початковий був у 30%. Після проведення експерименту показники значно змінилися. Високий рівень культури академічної доброчесності був у 26% учнів, середній у 52% та початковий рівень мало 22% школярів. Результати

дослідження, проведеного у 2022/2023 навчальному році на базі Линовицького ліцею та Удайцівського ЗЗСО Линовицької селищної ради підтвердили ефективність впроваджених педагогічних умов формування культури академічної доброчесності молодших школярів у освітньому процесі початкової школи.

4. На основі проведеного педагогічного дослідження, нами були розроблені методичні рекомендації формування культури академічної доброчесності молодших школярів, де наведено основні аспекти окремо для батьків та окремо для вчителів. Також нами була розроблена добірка завдань для молодших школярів на розвиток академічної доброчесності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти: Наказ МОН від 16.01.2020 № 54. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0154-20>.
2. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
3. Про освіту: Закон України від 16.07.2019 р. № 2145/2019. URL: <http://surl.li/ixnq>
4. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. Розділ VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>.
5. Проєкт Закону України «Про академічну доброчесність». URL: <http://surl.li/qkbbq>
6. Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2 та 3-4 класів закладів загальної середньої освіти та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України. Наказ МОН № 743 від 12.08.2022 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/87314/
7. Проєкт «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» – Academic IQ. URL: <https://academiq.org.ua/>.
8. Порядок проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти : затв. наказом МОН від 09.01.2019. № 17.
9. Академічна доброчесність: виклики сучасності / *Збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян* (Республіка Польща, Варшава, 28.01 – 08.02.2019). Варшава, 2019. 171 с.
10. «Академічна доброчесність» — онлайн-курс для вчителів старших класів від EdEra. URL: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:AmericanCouncils+AcIn101+AcIn2019/about>.

11. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О. Внутрішня система забезпечення якості освіти: Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ: Державна служба якості освіти, 2019. 240 с. URL: <https://tinyurl.com/abetka19>.
12. Вергун А. Р., Ягело С. П. Антиплагіатна експертиза: програмне забезпечення, заходи та імплементація принципів академічної доброчесності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя: КПУ, 2021. Вип. 76. С. 89–94. Т. 1. URL: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2021/76/part_1/18.pdf
13. Вагнер Т., Дінтерсміт Т. Мистецтво навчати. Як підготувати дитину до реального життя / Пер. з англ. Н. Борис. Київ : Наш формат, 2017. С. 290.
14. Гужва, О. О. (2016). Довідник з академічної доброчесності для школярів. URL: <http://rmkbib14.blogspot.com/2017/05/Avtorske-pravo-PlagiatAkademichna-dobrochesnist.htm> (Huzhva, O. O. (2016). Handbook of Academic Integrity for Schoolchildren.
15. Державний стандарт початкової освіти (2018). URL: <http://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novyj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument/> (State Standard of Primary Education (2018).
16. Довідник з академічної доброчесності для школярів. Видання 3-є, виправлене та доповнене. / уклад. М. В. Григор'єва, О. І. Крикова, С. Г. Певко; за заг. ред. О. О. Гужви. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 66 с.
17. Дикань С. А. Плагіат в освіті: походження, причини та шляхи подолання. *Безпека життєдіяльності*. 2017. № 5. С. 16–20.
18. Єсьман І., Ушмарова В., Курасова А. Формування культури академічної доброчесності молодших школярів в освітньому процесі початкової школи: навч.-метод. посіб. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди: ХНУПС, 2020. 52 с.

19. Єсьман І. В., Ушмарова В. В. Виховання фундаментальних цінностей академічної доброчесності у молодших школярів Нової української школи. *Ціннісно-орієнтований підхід в освіті і виклики євроінтеграції*. Суми: Сумський державний університет, 2020. С. 110–112.

URL: <http://surl.li/vmfn>

20. Запропонуйте учням переглянути відеорекомендацію, як виконувати такі завдання. Вони точно оцінять відсилки до Гаррі Поттера: Романцова Б. Написання огляду літератури. Короткі поради / Ініціатива «Academic IQ». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=sIqONKWg2Vc&t=1s>.

21. Зимова І.А. Ключові компетентності як результативно-цільова основа компетентнісного підходу в освіті / І.О. Зимові. – М.: Дослідницький центр проблем якості підготовки фахівців, 2014. – 42 с.

22. Крок за кроком до нової академічної культури (за результатами року роботи Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні – SAIUP). URL: <http://surl.li/vmek>

23. Концепція Нова українська школа. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkolcompressed.pdf>.

24. Марковська М. Як виховати учнів доброчесними. Рекомендації для шкіл та батьків. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-vyhovaty-uchniv-dobrochesnuyu-rekomendatsiyi-dlya-shkil-ta-batkiv>.

25. Методичні рекомендації з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах загальної середньої освіти : затв. наказом МОН від 30.11.2020 № 1480.

26. Матеріали 54-ї науково-методичної конференції викладачів і аспірантів «Вища освіта в контексті глобальних викликів». м. Полтава: ПДАУ, 2023. 202 с.

27. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red. N. M. Bibik. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.

28. Ніколаєв Є. Все, що Ви хотіли знати про плагіат. 07.04.2020.
URL: <https://academiq.org.ua/wpcontent/uploads/2020/04/All-About-Plagiarism-Nikolaiev.pdf>
29. Наука та освіта в умовах воєнного часу : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції / Міжнародний гуманітарний дослідницький центр (Дніпро, 28 жовтня 2023 р). Research Europe, 2023. 164 с.
30. Побочна О. В. Формування комунікативної компетентності молодших школярів: з досвіду роботи / О. В. Побочна // Початкове навчання та виховання. 2023. С. 2-7.
31. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Київ, 2021. 135 с.
32. Плагіат в освіті: походження, причини та шляхи подолання / С. А. Дикань // Безпека життєдіяльності. 2007. N 5. С. 16-20.
33. Пушкарьова Т. Програма інтегрованого курсу „Навколишній світ” / Т. Пушкарьова // Початкова школа. 2021. С.31-36.
34. Проєкт сприяння академічної доброчесності в Україні (SAIUP).
URL: <https://saiup.org.ua/>
35. Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / ред. кол.; голов. ред. О.М.Топузов. К.: Педагогічна думка, 2017. Вип. 19. 390 с.
36. *Проблеми та перспективи розвитку науки, освіти і суспільства в XXI столітті*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Рівне, 27 квітня 2023 р.). Рівне: ЦФЕНД, 2023. 71 с.
37. Огляди ОЕСР на тему доброчесності в освіті: Україна 2017 / пер. з англ.; Інститут розвитку освіти. Київ: Таксон, 2017. С. 3.
38. Ройз С. Практичне дитинознавство. Продовжуємо розмову. Київ : Ніка-Центр, 2021. 384 с.
39. Методичні рекомендації з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах загальної середньої освіти : затв. наказом МОН від 30.11.2020 № 1480. Розширений каталог

україномовних матеріалів і ресурсів з академічної доброчесності. URL: <https://www.skeptic.in.ua/integrity/>.

40. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка / В.О. Сухомлинський. К. : Рад. школа, 1978. 263 с.

41. Сухомлинський В.О. Сто порад учителеві / В.О. Сухомлинський. К. : Рад. шк., 1988. С. 121–122.

42. Сучасні технології початкової освіти: реалії та перспективи: збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, педагогічний факультет, кафедра теорії та методик початкової освіти; редкол.: Н.В. Бахмат, Н.В. Гудима, О.В. Ковальчук. Київ : Міленіум, 2020. Випуск 3. 184 с.

43. Титаренко Т. М., Лепіхова Л. А. Психологічна профілактика стресових перевантажень серед шкільної молоді : наук.-метод. посібник. К. : Міленіум, 2006. 204 с.

44. Тицька Я. О. Академічна доброчесність як елемент системи забезпечення якості освіти / Я. О. Тицька // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Юриспруденція. - 2018. Вип. 34. С. 4-7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2018_34_3

45. Уроки доброчесності. Курс для 3–4 класів. URL: <https://integrity.nus.org.ua/>.

46. Фундаментальні цінності академічної доброчесності (переклад українською) (SAIUP). URL: <http://surl.li/vmfv>

47. Шліхта Н., Шліхта І. Виховуємо академічну доброчесність в школі: методичні вказівки для вчителів. Київ, 2019. С. 5. URL: <https://saiup.org.ua/resursy/metodychni-vkazivky-dlya-vchyteliv-vyhovuyemo-akademichnudobrochesnist-v-shkoli/>.

48. Шліхта І. Про особливий підхід до виховання академічної доброчесності в НУШ. EdCamp Ukraine, 2019. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=6psd2T2MdIE>.

49. Bacha N. N., Bahous R. & Nabhani M. High schoolers' views on academic integrity. *Research Papers in Education*. 2012. 27(3). P. 365–381. URL: <http://surl.li/vmfq>
50. Semenog, O. M. (2020). Academic culture as a composition of national innovation security. *UNESCO Chair Journal "Lifelong Professional Education in the XXI Century"*, (2), 48-53. Retrieved from: [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(2\).2020.48-53](https://doi.org/10.35387/ucj.2(2).2020.48-53)
51. Fendler, R. J., & Godbey, J. M. (2016). Cheaters should never win: Eliminating the benefits of cheating. *Journal of Academic Ethics*.
52. Elizabeth Wager. "Academic dishonesty - a global problem in the modern world" (2017).
53. Schiavo-Campo S. *To Serve And To Preserve: Improving Public Administration In A Competitive World* / Schiavo-Campo Salvatore, Sundaram Pachampet Sabhesa Aiyar. Manila: Asian Development Bank, 2001. P. 534.
54. Workshop "Academic Writing with Integrity: Best Practices for Success" by Robert Arthur Cote (Kyiv, SAIUP), February 22—24, 2019.
55. Writing skills: What to expect at different ages / Understood. URL: <https://www.understood.org/en/learning-thinking-differences/signs-symptoms/age-by-agelearning-skills/writing-skills-what-to-expect-at-different-ages>.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Добірка оповідань, казок та інтерактивних ігор, які можуть бути використані у процесі формування навичок академічної доброчесності

Формування навичок академічної доброчесності серед учнів може бути підтримано за допомогою оповідань, казок і інтерактивних ігор, які передають важливі цінності і принципи чесності та етики в навчанні.

Добірка матеріалів:

Оповідання та казки:

1. «Правдивий Петрик». Це оповідання може розповісти про пригоди хлопчика Петрика, який завжди говорив правду, навіть коли це було важко. Це може підкреслити важливість чесності.

Історія відбувалася в маленькому українському селі, де кожен знає однин одного. У цьому селі жив хлопчик на ім'я Петрик. Він був маленький і розумний, але головне - він завжди говорив правду, навіть коли це було важко. Ця риса робила Петрика особливим серед своїх друзів та знайомих.

У дитячому садку і в школі Петрик завжди відверто відповідав на запитання вчителів та вихователів. Його друзі заздрили йому за його чесність, але вони також знали, що завжди можуть розраховувати на нього.

Одного дня у селі сталася незвичайна подія. Сусідка Петрика, Аня втратила коштовну каблучку, і всі підозрювали, що винуватець втрати - це хтось з села. Аня запитала своїх сусідів, чи не бачили вони її коштовну річ. Всі мовчали, але Петрик вирішив сказати правду.

«Аню, я бачив цю каблучку», сказав він. «Вона випала, коли ти проходила повз мене. Але я не взяв її. Я тільки побачив, як вона впала».

Аня була дуже вражена чесністю Петрика і відразу пішла з ним, щоб знайти коштовну каблучку. За допомогою Петрика, вони виявили коштовну річ серед трави, і Аня була щаслива, що втрата виявилася тимчасовою.

Сусіди та інші жителі села побачили, як Петрик гідно ставився до ситуації, і вони теж захотіли стати більш чесними у своїх взаєминах.

Подія з каблучкою стала важливим уроком для всіх в селі. Вони зрозуміли, що чесність та правдивість - це найважливіші цінності, які сприяють доброчесному життю та дружбі. Петрик продовжував говорити правду, і його приклад надихав інших робити те ж саме.

2. «Чесна лисичка». У цій казці лисичка вивчає, що є важливіше - отримати користь шляхом обману чи бути чесною та відвертою.

Жила собі лисичка на ім'я Ліззі. Вона була вправною та дуже розумною, але водночас відомою своєю хитрістю. Ліззі завжди шукала шляхи отримати користь від інших тварин шляхом хитрощів та обману.

У лісі жили інші тварини, які підозріло ставились до Ліззі через її схильність до обману. Вони не завжди могли довіряти їй і часто залишались насторожі.

Але одного дня в лісі сталася подія, яка змінила Ліззі назавжди. Вона вирішила спробувати чесність. Одного ранку, коли вона знайшла смачний горішок, вона побачила зайця, який теж дуже любив горішки.

«Привіт, зайчику», сказала Ліззі. «Я знайшла цей смачний горішок, і я хочу поділитися ним з тобою».

Зайчик здивувався чесності Ліззі, але він прийняв подарунок і подякував їй. Відтоді Ліззі стала відкритішою та чесною у відносинах з іншими тваринами в лісі.

З часом інші тварини почали довіряти Ліззі, і вони стали справжніми друзями. Ліззі зрозуміла, що чесність та відкритість важливіші, ніж хитрість та обман, і вона знайшла багато справжньої доброти та дружби у лісі.

Ця казка навчає нас про важливість чесності та те, як можна змінити своє життя, обираючи чесний і відкритий шлях в спілкуванні з іншими.

3. «Пінгвін і його обіцянка». Ця казка розповідає про пінгвіна, який дотримувався своєї обіцянки, навіть якщо це було незручно. Вона підкреслює важливість дотримання слова.

Давно-давно, на одному з віддалених островів в Антарктиці, жив пінгвін на ім'я Петя. Петя був відомий своєю чесністю та завжди дотримувався свого слова. Він був добрим другом і допомагав іншим пінгвінам у важких ситуаціях.

Одного разу, під час великого сніжного шторму, Петя зустрів молодого пінгвіна на ім'я Макс. Макс був заляканим та голодним і прохав Петю допомогти йому знайти дорогу до своєї родини. Петя прийняв обіцянку та велів Максу слідувати за ним до родини.

Але шторм тривав довше, ніж вони очікували, і дорога була небезпечною. Петя був виснажений і голодний, і він подумав про те, що йому краще повернутися назад до своєї родини. Але Петя був чесним пінгвіном і знав, що важливо дотримуватися свого слова.

«Максе», сказав він, «я дав тобі обіцянку, і я її виконую. Ми знайдемо твою родину разом».

Макс був дуже вдячний Петі за його чесність і відданість. Вони продовжили свій шлях разом, і, незважаючи на труднощі, вони знайшли родину Макса.

Ця казка нагадує нам, що важливо дотримуватися свого слова та обіцянок, навіть якщо це важко чи незручно. Чесність і відданість роблять нас справжніми друзями та допомагають зберегти важливі відносини.

Інтерактивні ігри та завдання:

1. Гра «Правда чи брехня». У цій грі учні аналізують твердження та визначають, чи є вони правдивими чи брехливими. Гра допомагає розвивати критичне мислення та вміння розрізняти правду від брехні.

Підготовка запитань:

Підготуйте список тверджень, де деякі з них будуть правдивими, а інші - брехливими. Твердження можуть стосуватися різних сфер життя, таких як наука, історія, спорт, тощо.

Правила гри:

Розділіть учасників на дві команди або групи.

Один учасник (чи команда) обирає одне з тверджень і пропонує його іншій команді. Вони повинні вирішити, чи це твердження є правдивим чи брехливим.

Якщо вони вірно визначають, правда це чи брехня, вони отримують бали. Потім гра триває, і інша команда обирає твердження для суперника.

Продовжуйте гру, доки не буде визначений переможець.

Обговорення:

Після кожного раунду обговорюйте твердження разом з учасниками, пояснюючи правильну відповідь та надаючи додаткову інформацію про те, чому це так.

2. Інтерактивне завдання «Виправ правила». Учні розглядають набір правил чи норм і обговорюють, які з них порушують чесність або академічну доброчесність. Потім вони пропонують зміни, щоб відновити доброчесність.

Підготовка матеріалів:

Підготуйте список правил або норм, які часто порушуються або ігноруються у шкільному чи навчальному середовищі. Наприклад, це може бути правило про невиконання домашнього завдання, чесність під час тестів, повагу до інших тощо.

Правила гри:

Розділіть учасників на групи або команди.

Кожна група обирає одне правило, яке їм здається, що часто порушується або ігнорується в навчальному середовищі.

Виправлення правила:

Кожна група повинна подумати, як можна покращити або виправити правило, щоб зробити його більш чесним та дієвим. Вони можуть обговорити, як залучити учнів до його дотримання.

Презентація результатів:

Кожна група представляє своє виправлене правило перед іншими учасниками. Вони можуть використовувати плакати, слайди або інші інтерактивні засоби, щоб зрозуміло показати свої ідеї.

Обговорення та голосування:

Після презентацій учасники можуть обговорити та аналізувати кожне виправлене правило.

Провести голосування, щоб визначити, яке виправлене правило вони вважають найкращим та корисним.

Впровадження змін:

Найкращі ідеї можуть бути впроваджені в роботу навчального закладу або класу для поліпшення дотримання правил та підвищення рівня чесності.

3. Симуляція академічного обману. Учні можуть брати участь у симуляції, де їм надають завдання з можливістю обману або чесного виконання. Обговорення після симуляції допомагає підкреслити наслідки чесності та обману.

Підготовка симуляції:

Підготуйте два набори завдань для учнів: один з можливістю обману (наприклад, відповіді на тест) та інший для чесного виконання завдань.

Зробіть так, щоб завдання виглядали ідентично, і надайте учням доступ до обох наборів.

Проведення симуляції:

Розділіть учнів на групи або пари.

Кожній групі дається вибір між можливістю обману та чесним виконанням завдань.

Обговорення наслідків:

Після завершення симуляції проведіть обговорення з учнями. Питайте їх про їх вибір та його причини.

Порівняйте наслідки обману та чесного виконання завдань. Порадьтеся з учнями, які наслідки були більш сприятливими для них та навчального процесу.

Підсумок та навчальні моменти:

Закінчіть симуляцію підсумками та важливими навчальними моментами. Підкресліть важливість чесності в академічному житті та розвитку добродесних навичок.

Рольові ігри та драматичні вистави:

1. Рольова гра «Чесність на першому місці». Учасники відтворюють ситуації, де дійсно важливо дотримуватися чесності, наприклад, відмовитися від спроби обману на контрольній.

Підготовка сценарію:

1. Розробіть сценарій гри, де учасники будуть виконувати ролі, що стикаються з ситуаціями, де потрібно приймати важливі рішення з урахуванням чесності.

2. Включіть різні сценарії, які можуть стосуватися академічної добродесності, соціальних відносин, сімейного життя тощо.

Ролі та команди:

1. Розподіліть учасників на ролі та команди. Кожен отримує свою роль та обов'язки в різних ситуаціях.

Проведення гри:

1. Рольова гра може бути виконана як живий захід, де учасники виконують свої ролі та взаємодіють, або в онлайн-форматі, де вони обговорюють сценарії та роблять рішення через відеоконференцію чи текстовий чат.

2. Учасники повинні вирішити ситуації та взяти до уваги чесність та добродесність у своїх діях та рішеннях.

Обговорення та рефлексія:

1. Після завершення рольової гри проведіть обговорення та рефлексію з учасниками.

2. Питайте їх про їхні рішення, чи вони відобразили чесність та доброту. Обговорюйте можливі наслідки різних рішень.

Висновки та навчальні моменти:

Завершіть гру висновками та навчальними моментами. Підкресліть важливість чесності в різних аспектах життя та наголосіть на важливості доброчесних рішень.

2. Драматична вистава «Повага до інтелектуальної власності». Учні можуть використовувати виставу для обговорення питань інтелектуальної власності та чесності у відносинах зі своїми однокласниками та вчителями.

Назва вистави: «Загублений Талант»

Персонажі:

Олена - учениця 3 класу

Іван - її однокласник

Вчителька - пані Марія

Директор школи - пан Василь

Бабуся Марія - сусідка та мудра жінка

Сцена 1: Змагання талантів

Учні готуються до шкільного конкурсу талантів, де вони мають представити свої власні творчі роботи - малюнки, вірші, оповідання тощо.

Сцена 2: Загублене авторство

Олена демонструє свій малюнок у класі, і її однокласник Іван забирає її ідеї і починає малювати свій власний малюнок, який схожий на її.

Сцена 3: Спроба обману

Олена підозрює, що Іван копіює її ідеї та вирішує спитати його про це. Іван намагається уникати відповіді.

Сцена 4: Мудрість бабусі Марії

Бабуся Марія, сусідка сім'ї Олени, вчить дітей важливості авторських прав та того, що кожен повинен поважати чужу творчість.

Сцена 5: Вирішення конфлікту

Олена і Іван обговорюють свої почуття та знаходять компроміс. Іван вибачається перед Оленою, і вони працюють разом над новим малюнком.

Сцена 6: Заключне слово вчителя та директора

Пані Марія та пан Василь наголошують на важливості поваги до інтелектуальної власності та авторських прав у школі та в житті.

Ці матеріали і завдання можуть допомогти вчити учнів важливим принципам чесності та академічної доброчесності. Вони сприяють вихованню цінних навичок та формують етичні стандарти в навчальному середовищі.

ДОДАТОК Б

Добірка тем для обговорення з молодшими школярами

1. Що таке доброчесність.

Розгляд поняття «доброчесність» та пояснення, що це означає.

Виокремлення важливості чесності та правдивості в нашому житті.

Мета: зрозуміти поняття «доброчесність» та її важливість у повсякденному житті.

Пояснити, чому чесність та правдивість є важливими для міжособистісних відносин та успіху в навчанні.

План уроку:

Частина 1: Вступ (5 хвилин)

Почніть урок запитанням: «Чи знаєте ви, що таке слово «доброчесність»?»

Попросіть дітей поділитися своїми враженнями та ідеями про те, що може означати «доброчесність».

Частина 2: Пояснення (10 хвилин)

Поясніть, що «доброчесність» означає чесність та правдивість в діях та словах. Вказуйте на важливість говорити правду та дотримуватись обіцянок.

Розкажіть коротку історію або анекдот, який демонструє важливість чесності.

Частина 3: Дискусія (10 хвилин)

Проведіть дискусію, задавши дітям питання, наприклад:

«Чому важливо говорити правду?»

«Як ви відчуваєте себе, коли вас лають за неправду?»

«Чому важливо дотримуватись обіцянки?»

Попросіть учнів поділитися своїми власними історіями, де доброчесність виявилася важливою.

Частина 4: Активна гра (10 хвилин)

Запропонуйте гру, де діти в ролях відтворюють ситуації, де потрібно вибирати між чесністю та неправдою.

Частина 5: Підсумок (10 хвилин)

Підкресліть, що доброчесність є важливою як у навчанні, так і в міжособистісних відносинах. Завершіть урок запитанням: «Яким чином кожен з вас може бути більш доброчесними в своєму житті?»

Домашнє завдання:

Попросіть дітей підготувати короткі оповідання або малюнки, які демонструють ситуації, де доброчесність є важливою.

2. Чому важливо говорити правду.

Обговорення вигоди та значення говорити правду вдома, у школі та з друзями. Розгляд ситуацій, коли неправда може завдати шкоди іншим людям.

Мета: розглянути важливість чесності та правдивості у міжособистісних відносинах та навчанні. Пояснити, як говорити правду сприяє довірі та покращує взаємини з іншими людьми.

План уроку:

Частина 1: Вступ (5 хвилин)

Почніть урок запитанням: «Чи вважаєте ви, що говорити правду важливо?»

Попросіть дітей поділитися своїми враженнями та ідеями про те, чому важливо говорити правду.

Частина 2: Пояснення (10 хвилин)

Поясніть, що правда в спілкуванні означає говорити те, що ви вважаєте правильним та чесним.

Розкажіть коротку історію або приклад, який демонструє важливість говорити правду.

Частина 3: Дискусія (10 хвилин)

Проведіть дискусію, задавши дітям питання, наприклад:

«Як правда у спілкування може полегшити взаємини з іншими людьми?»

«Чи можете ви поділитися прикладом, коли говорити правду допомогло вирішити проблему?»

«Чому неправда може завдати шкоди вашим стосункам з іншими?»

Попросіть учнів поділитися своїми думками та історіями про те, як вони вчилися говорити правду.

Частина 4: Рольова гра (10 хвилин)

Запропонуйте гру, де діти в ролях відтворюють ситуації, де потрібно вибрати між говорити правду чи неправду. Порадьте дітям подумати про наслідки обох варіантів.

Частина 5: Підсумок (10 хвилин)

Підкресліть, що говорити правду сприяє довірі та полегшує взаємини з іншими людьми. Завершіть урок запитанням: «Як ви можете бути більш чесними в своєму житті?»

Попросіть учнів розпитати своїх батьків або дорослих членів родини про їхнє розуміння важливості говорити правду та поділитися цим наступного уроку.

Домашнє завдання:

Попросіть учнів розповісти одну історію, де говорити правду виявилось важливим у їхньому житті.

3. Як боротися з плагіатом

Пояснення, що таке плагіат та чому він неправильний. Розгляд простих правил, які допомагають уникнути плагіату у шкільних роботах.

Мета: визначити, що таке плагіат і чому він неприпустимий. Пояснити, як уникнути плагіату під час навчання та інших творчих завдань. Засвоїти прості правила використання інформації з дотриманням авторських прав.

План уроку:

Частина 1: Вступ (5 хвилин)

Почніть урок запитанням: «Чи чули ви про поняття «плагіат»?»

Попросіть дітей поділитися своїми знаннями та враженнями щодо плагіату.

Частина 2: Пояснення (10 хвилин)

Поясніть, що плагіат означає використання чужої роботи, ідей або тексту без вказання джерела або дозволу автора.

Розкажіть коротку історію, який демонструє негативні наслідки плагіату.

Частина 3: Дискусія (10 хвилин)

Проведіть дискусію, задавши дітям питання, наприклад:

«Чому плагіат є неправильним?»

«Як ви вважаєте, що може статися, якщо хтось використовує ідеї чи роботу іншого без дозволу?»

«Як ви можете уникнути плагіату у ваших роботах?»

Частина 4: Правила уникнення плагіату (10 хвилин)

Поясніть прості правила, які допомагають уникнути плагіату, такі як цитування джерела, вказання авторства інших людей та створення власних ідей.

Розгляньте приклади правильного цитування та плагіату.

Частина 5: Активна гра (10 хвилин)

Запропонуйте гру, де діти можуть практикувати використання джерел та цитування. Наприклад, дайте їм завдання написати короткий текст на обрану тему, використовуючи джерела і правильно вказуючи їхнє походження.

Частина 6: Підсумок (10 хвилин)

Підкресліть важливість уникнення плагіату та дотримання авторських прав. Завершіть урок запитанням: «Як ви будете боротися з плагіатом у своїх роботах?»

Попросіть учнів поділитися своїми здобутими знаннями про плагіат зі своїми батьками та родинами.

4. Власні ідеї та авторське право

Розгляд поняття авторських прав та того, що означає, коли щось належить авторові. Пояснення, чому важливо поважати чужу творчість та інтелектуальну власність.

Мета: визначити, що таке авторське право та чому воно важливе. Пояснити, як уважно ставитися до власних ідей та ідей інших. Засвоїти прості правила використання інформації з дотриманням авторських прав.

План уроку:

Частина 1: Вступ (5 хвилин)

Почніть урок запитанням: «Чи чули ви про авторське право?»

Попросіть дітей поділитися своїми знаннями та враженнями щодо авторського права та власних ідей.

Частина 2: Пояснення (10 хвилин)

Поясніть, що авторське право означає право автора на власну інтелектуальну власність, таку як твори, малюнки, музика та ідеї.

Розкажіть коротку історію, який демонструє важливість авторського права.

Частина 3: Дискусія (10 хвилин)

Проведіть дискусію, задавши дітям питання, наприклад:

«Чому важливо поважати права авторів?»

«Чи можете ви поділитися прикладом, коли ви створювали щось власне?»

«Як ви ставитесь до ідей інших людей?»

Попросіть учнів поділитися своїми думками та історіями про творчість та власні ідеї.

Частина 4: Рольова гра (10 хвилин)

Запропонуйте гру, де діти в ролях відтворюють ситуації, де потрібно вибирати між власними ідеями та ідеями інших.

Частина 5: Правила використання інформації (5 хвилин)

Поясніть прості правила використання інформації з дотриманням авторських прав, такі як цитування джерела та вказання авторства.

Розгляньте приклади правильного цитування та неправильного використання чужих ідей.

Частина 6: Підсумок (5 хвилин)

Підкресліть важливість уважного ставлення до власних ідей та ідей інших, а також до дотримання авторських прав. Завершіть урок запитанням: «Як ви будете поважати права авторів у своєму житті?»

Попросіть учнів поділитися своїми здобутими знаннями про авторське право зі своїми батьками та родинами.

5. Вплив Інтернету та соціальних мереж на чесність

Обговорення того, як Інтернет та соціальні мережі можуть вплинути на використання нами інформації та дотримання правил.

Мета: розглянути важливість чесності та правдивості при використанні Інтернету та соціальних мереж. Свідомо враховувати наслідки своїх дій в мережі для власної та чужої безпеки.

План уроку:

Частина 1: Вступ (5 хвилин)

Почніть урок запитанням: «Хто з вас вже використовував Інтернет або соціальні мережі?»

Попросіть дітей поділитися своїми враженнями від використання Інтернету та соціальних мереж.

Частина 2: Пояснення (10 хвилин)

Поясніть, що Інтернет і соціальні мережі можуть бути корисними, але важливо використовувати їх чесно та відповідально.

Розкажіть коротку історію або приклад, який демонструє, як неправда в мережі може завдати шкоди.

Частина 3: Дискусія (10 хвилин)

Проведіть дискусію, задавши дітям питання, наприклад:

«Чому важливо говорити правду та бути чесними в Інтернеті?»

«Які наслідки може мати поширення неправдивої інформації в соціальних мережах?»

«Як ви можете вплинути на чесність у Інтернеті?»

Попросіть учнів поділитися своїми думками та історіями про використання Інтернету та соціальних мереж.

Частина 4: Рольова гра (10 хвилин)

Запропонуйте гру, де діти в ролях відтворюють ситуації, де потрібно вибрати між чесністю та недобросовісністю при використанні Інтернету та соціальних мереж.

Частина 5: Правила чесного користування (5 хвилин)

Поясніть прості правила чесного користування Інтернетом та соціальними мережами, такі як розповсюдження правдивої інформації, повага до приватності та відповідальне використання особистої інформації.

Розгляньте приклади правильної поведінки в Інтернеті та в соціальних мережах.

Частина 6: Підсумок (5 хвилин)

Підкресліть важливість чесності та правдивості при використанні Інтернету та соціальних мереж.

Завершіть урок запитанням: «Як ви будете дотримуватись чесності та відповідальності в мережі Інтернет?»

Попросіть учнів розпитати своїх батьків або дорослих членів родини про їхнє розуміння важливості чесності в Інтернеті та в соціальних мережах і поділитися цим наступного уроку.

6. Довіра та взаємодія з іншими

Виокремлення важливості довіри в стосунках з друзями та вчителями.

Розгляд ситуацій, коли довіру може бути порушено та як її відновити.

Мета: розглянути важливість довіри в взаємодії з іншими людьми. Пояснити, як важливо бути чесним та дотримуватися свого слова. Засвоїти основні принципи довіри та взаємодії з однолітками та дорослими.

План уроку:

Частина 1: Вступ (5 хвилин)

Почніть урок запитанням: «Що означає слово «довіра» для вас?»

Попросіть дітей поділитися своїми враженнями та думками щодо теми довіри.

Частина 2: Пояснення (10 хвилин)

Розкажіть коротку історію або приклад, який демонструє важливість довіри в міжособистісній взаємодії.

Частина 3: Дискусія (10 хвилин)

Проведіть дискусію, задавши дітям питання, наприклад:

«Чому важливо мати довіру до однолітків і дорослих?»

«Як ви відчуваєте себе, коли вам довіряють?»

«Як ви допомагаєте підтримувати довіру у вашому оточенні?»

Попросіть учнів поділитися своїми думками та історіями про взаємодію та довіру.

Частина 4: Рольова гра (10 хвилин)

Запропонуйте гру, де діти відтворюють ситуації, де потрібно вибирати між довірою та недовірою.

Частина 5: Правила довіри та чесності (5 хвилин)

Поясніть основні правила довіри та чесності, такі як дотримання слова, відкритість та відповідальність.

Розгляньте приклади взаємодії, де довіра та чесність грають важливу роль.

Частина 6: Підсумок (5 хвилин)

Підкресліть важливість довіри та чесності в міжособистісній взаємодії.

Завершіть урок запитанням: «Як ви будете практикувати довіру та чесність у вашому житті?»

Попросіть учнів поділитися своїми здобутими знаннями про довіру та взаємодію зі своїми батьками та родинами.

Кожну з цих тем можна обговорити разом з учнями та використовувати різні методи, такі як рольові ігри, обговорення в групах, оповіді, малюнки та інші творчі завдання, щоб допомогти їм зрозуміти та внести ці важливі поняття в їхнє життя.

ДОДАТОК В

Конспект тренінгу для вчителів на тему «Формування навичок академічної доброчесності в учнів молодших класів»

Мета тренінгу:

- Пояснити вчителям молодших класів важливість академічної доброчесності.
- Навчити вчителів методикам формування цих навичок у своїх учнів.
- Сприяти створенню позитивної навчальної атмосфери в класі.

План тренінгу:

Частина 1: Вступ (15 хвилин)

Вітання та знайомство з учасниками тренінгу.

Пояснення цілей та завдань тренінгу.

Частина 2: Академічна доброчесність (30 хвилин)

Пояснення поняття академічної доброчесності та її важливості.

Обговорення основних аспектів академічної доброчесності, таких як чесність, відсутність плагіату, відповідальність за власні дії.

Частина 3: Практичні поради для вчителів (45 хвилин)

Подання практичних порад для вчителів молодших класів щодо формування навичок академічної доброчесності у дітей, включаючи:

1. Сприяння розумінню моральних цінностей.
2. Використання позитивних прикладів та обговорення правил чесності.
3. Розвиток навичок критичного мислення та самооцінки.
4. Впровадження проектів та завдань, які сприяють розвитку академічної доброчесності.

Частина 4: Рольова гра (20 хвилин)

Проведення рольової гри, де вчителі можуть відтворити ситуації, які стосуються академічної доброчесності та вирішити їх разом.

Сценарій 1: Виявлення плагіату

Ситуація: Ви як вчитель помітили, що один з учнів скопіював частину своєї домашньої роботи з Інтернету без вказівки джерела.

Мета: Показати, як вчителі можуть виявити плагіат і як правильно реагувати.

Діалог: Вчитель, який грає роль учня, може обґрунтовувати свій вчинок, а інший вчитель може відтворити ситуацію, як вони спілкуються з учнем та обговорюють наслідки.

Сценарій 2: Обговорення недопустимості плагіату

Ситуація: Ви проводите засідання зі своїми колегами, під час якого обговорюється політика школи стосовно плагіату та академічної доброчесності.

Мета: Підкреслити важливість обговорення та розв'язання питань академічної доброчесності на рівні школи.

Діалог: Учасники гри можуть відтворювати роль вчителів, які обговорюють політику школи та діляться думками щодо того, як покращити навчання учнів з питань доброчесності.

Частина 5: План дій (15 хвилин)

Розробка плану дій для вчителів, який допоможе їм формувати академічну доброчесність в класі.

Частина 6: Підсумок (10 хвилин)

Завершення тренінгу підведенням підсумків, обговоренням отриманих знань та планів подальших дій.

Виразити подяку учасникам за участь у тренінгу.

ДОДАТОК Г

Анкета щодо визначення рівня академічної доброчесності учнів 3-тїх класів

1. Чи знаєте ви, що таке «плагіат»?

- ✓ Так
- ✓ Ні
- ✓ Не впевнений/не відповідаю

2. Чи вважаєте ви, що списувати чужі відповіді під час контрольної роботи - це правильно?

- ✓ Так
- ✓ Ні
- ✓ Не впевнений/не відповідаю

3. Чи думаєте ви, що важливо чесно працювати над своїми домашніми завданнями та проєктами?

- ✓ Так
- ✓ Ні

✓ Не впевнений/не відповідаю

4. Чи ви коли-небудь бачили, як хтось із ваших однокласників списував під час контрольної роботи?

✓ Так

✓ Ні

✓ Не впевнений/не відповідаю

5. Чи думаєте ви, що цитування джерел (наприклад, книги або Інтернету), з яких ви взяли інформацію для своїх проєктів, є важливим?

✓ Так

✓ Ні

✓ Не впевнений/не відповідаю

6. Чи намагаєтеся ви завжди говорити правду щодо вашої роботи над завданнями в школі?

✓ Так

✓ Ні

✓ Не впевнений/не відповідаю

7. Чи ви знаєте, як правильно цитувати джерела (наприклад, де знаходити автора і назву книги)?

✓ Так

✓ Ні

✓ Не впевнений/не відповідаю

8. Чи думаєте ви, що дотримання правил щодо академічної доброчесності важливо для вашого успіху в школі?

✓ Так

✓ Ні

✓ Не впевнений/не відповідаю

9. Якщо ви помітили, що ваш друг списує на контрольній роботі, що ви зробите?

✓ Повідомлю вчителя

✓ Нічого не зроблю

- ✓ Не впевнений/не відповідаю

10. Якщо ви не розумієте завдання, чи спробуєте ви попросити вчителя чи батьків про допомогу?

- ✓ Так
- ✓ Ні
- ✓ Не впевнений/не відповідаю

11. Чи розумієте ви, що списування може призвести до поганих наслідків для вас та ваших однокласників?

- ✓ Так
- ✓ Ні
- ✓ Не впевнений/не відповідаю

12. Чи розумієте ви, що успіх у навчанні пов'язаний з вашими власними зусиллями та чесною працею?

- ✓ Так
- ✓ Ні
- ✓ Не впевнений/не відповідаю

13. Чи показує ваш вчитель особистий приклад дотримання правил доброчесності?

- ✓ Так
- ✓ Ні
- ✓ Не впевнений/не відповідаю

За кожную відповідь «Так» - 2 бали.

За кожную відповідь «Ні» - 1 бал.

За кожную відповідь «Не впевнений/не відповідаю» - 0 балів.

Початковий рівень академічної доброчесності – від 0 до 13 балів, середній рівень – від 14 до 24 балів, високий рівень – від 25 до 39 балів.